

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

עין משפט מבוי

נר מצוה

ב **א** מיי' פ"ו מהלכות כלאים ה' יא סנה לארץ רפ טוש"ע י"ד ס' רלו סעיף מז:

י ב מיי' שם הלכה יז וטוש"ע שם סעיף מג: **יא ג** מיי' שם הלכה ג וטוש"ע שם סעיף לג: **יב ד** מיי' פ"ח שם ה' יז ופי"ו מה'ל' שנת ה' ל סנה שם ועשין דרכנן א טוש"ע א"ח ס' שמט סעיף א וס' שט סעיף א וטוש"ע י"ד ס' רלו סעיף סח:

ליקוטי רש"י
 [נרפס בסוף הסכת]

רבינו הננאל

עלה רבה בר עזרא אמר זה היה פסול. רבא אמר זה היה כשר. חלל סוכה וחלל מבוי תנן. תניא כרבא מבוי שהוא גבוהה מכ' אמה יותר מפתחו של היכל ימעט והא היכל חלילה עשרין הוא. ומותבינן עליה מהא דתניא כיצד ממעט מניח קורה משפת כ' ולמטה ודחינן אימא מניח הקורה למעלה מכ' ואקשינן והא למטה קתני בהדיא ומשני קמיל' דלמטה כלמעלה ומה למעלה למעלה מכ' אמות דנשאר חלל יתר מכ' אמה כך למטה למטה מעשרה טפחים שלא נשאר חלל שם י' טפחים פסולה. אמר אביי משמיה דרב נחמן אמת סוכה ואמת מבוי בת ה' טפחים. אמת כלאים בת ו' אמת מבוי למאי הלכתא לגובהה כ' אמה ולפירצת המבוי שהיא עד עשר אמות דגבהה דמבוי באמה בת ה' טפחים כ' אמה הן ק' טפחים ואם הן ק' [טפחים] פסולה. ואילו היתה אמה בת ו' אינה פסולה עד ק"כ טפחים הנה לחומרא. וכן בפירצה. כדבעינן למימר לקמן אם נשתייר בו פס ארבעה מתיר פרצה עד עשר. פי' אם הפירצה עד ג' טפחים שהן י' אמות (פסולה). מתירה ואם היא יתר מזה אפילו טפח (אמר) [אחד] פסולה (מתירה) [מהתירה] הנה גם זה לחומרא. ואקשינן והא [איכא] משכא. פי' משכא ורחב כדבעינן למימר לקמן. משך החקיקה במבוי שהוא פחות מ' טפחים גובהו וחוקו לו והשלימו ל' טפחים ורחב זה שחקק בכמה. אביי אמר ב' אמות היה הכשר כל המבוי בחקיקת כ' טפחים ואילו היה באמה בת ו' טפחים אינו כשר עד שהיה בחקיקתו כ"ד טפחים שהן ד' אמות בת ו' טפחים וכיון שהכשרת במבוי ככ' טפחים נמצא זה קולא. (ופרכינן) [ופרכינן] רב נחמן דאמר כרב יוסף דסבר משך חקיקתו ב' טפחים ואין שם מדת אמה איבעית אימא לעולם כאבי ומאי אמות רוב אמות של מבוי באמה בת ו"ל טפחים. אמה כלאים למאי הלכתא לקרחת הכרם ולמחול הכרם דתנן בכלאים בתחיל פרק רביעי בכרם שחרב באמצעיתו צריך להיות המקום החרב שאין בו גפנים י"ו אמה באמה בת ו' טפחים שהן צ"ו טפחים אם הוא פחות מזה השיעור אסור לזרוע

הנהגות וצינונים
א) בכת"י רב שימי בר אשי (וכ"ה נזכר בכל הש"ס), וכ"ה נכון דלא היה בנו של רב אשי סתם שהרי משמת רבא נולד רב אשי ואילו רב שימי בר אשי אתא לקמיה דאביי (בגיטין ס ע"ב) ואביי נפטר קמיה דרבא כדאמר בכתובות סה ע"א (דק"ס): **ב**) [צ"ל **הוא**] (גליון), וכ"ה בכת"י ובכמה דפוץ, וכ"ה ישר (ומש"כ הקרבן נתנאל אתו ו [צ"ש וברשי"ן] אינו נראה כלל. דק"ס): **ג**) **אם** אין שם (כת"י, וכ"ה בכלאים שם): **ד**) [פי' האצבעות סדוקות מרווחות כדרך השוחק שפוסק שפתיו והעצב מרביקן. ערוך ערך שחקן] (גליון). וכמה שיעור אמה שוחקת יתירה על העצבה הדרווקה יראה לי חצי אצבע (עבוה"ק להרשב"א ש"א פ"ג ה"ה, ועי' ח"י הר"ן ובמ"מ הל' שבת פ"ז הל"ו): **ה**) [צ"ל ו' טפחים (והמ' נמחק, רש"ש): **ו**] צ"ל והכי **קאמר' מתניתא** (דבש תמר): **ז**) [צ"ל ויש שם גפנים וכו', ותובת "שהרי" ליתא (רפ"ו) וכן הוא בראשונים מעתיקי לשון רש"י ושם הנוסח ויש גפנים כל סביבות הקרחה **שהויא** י"ו אמה על י"ו אמה: **ח**] בכת"י ודפוץ' יותר **מודאי**, שנתנו חכמים שיעור וכו': **ט**) בכת"י נוסף **כאיילו אינן**:

ג:

חלל סוכה תנן. והא דלמר צסוכה (ד' ד.) והולץ יורדין לתוך כ' לאו דווקא ואגב דנקט למעלה מכ' נקט נמי צתוך כ' כלומר צתוך הכשר כ': **תניא** דמסייע דף. לע"ג דהיכל צאמת צת ששה^(ט) הכא ארצא קאי דלית ליה לקמן דשל מצוי נמי צאמת צת ששה ואע"ג דהן עצבות שמה של היכל נמי עצבות היו א"ג אפילו לאצי לסיומנא צעלמא נקט לענין אמות אצל מ"מ מייחי כמו שהיכל חללו עשרים צאמות ידיה הכי נמי מצוי צאמות ידיה: **כמאן** דאמר בארבעה. פי' ומטהו יותר ° דאין פחת פחות מד' ואי לא היו משהו יותר א"כ לא היו ארכו יותר על רחבו ואינו נותר צלחי וקורה כדאמרינן לקמן (ד' ה.) ואע"ג דאצי גופיה אית ליה לקמן (סז) דמשך מצוי צד' אמות הכא אליצא דרב נחמן קאמר וליה לא סבירא ליה: **והא איכא** רצופין דלקולא כו' כרבנן דאמרי כרם הוי. וא"ת הא איכא הא דתנן צמסכת כלאים (פ"ד מ"ד) גדר שנפרצה עד ו' אמות הרי הוא כפתח יותר מכאן כנגד הפרצה אסור וי"ל דרוב אמות קאמר: **כרבנן** דאמרי כרם הוי. אף על גב דרבנן מודים דלא הוי כרס היכא דכי נאמר רואין את האמצעים כאלו אינם לא ישארו שמים נגד שמים ואחת יוצאה זנב' אצי לא איירי אלא צאמות שהזכרו בפירוש ולא צאמות דמשתמע מכלל דכריהן: **כל** אמות שאמרו חכמים באמת בת ששה. לא איירי צהק דכתיבי כגון אמה יסוד ואמה סוצב^(ט): ואלה

הכרם בית שמאי אומרים שש עשרה אמות ובית הלל אומרים שתיים עשרה אמות איזו היא קרחת הכרם ° כרם שחרב אמצעיתו^א אין שם שש עשרה אמות לא יביא זרע דשם היו שם שש עשרה אמה נותן לו כדי עבודתו וזורע את המותר ואיזהו מחול הכרם ° בין כרם לגדר^ב אין שם שתיים עשרה אמה לא יביא זרע לשם היו שם שתיים עשרה אמה נותן לו כדי עבודתו וזורע את השאר והא איכא רצופים בארבע אמות דלקולא דתנן ו' כרם הנטוע על פחות מארבע אמות רבי שמעון אומר אינו כרם וחכמים אומרים כרם ° ורואין את האמצעיים כאילו אינם כרבנן דאמרי הוי כרם ואיבעי' אימא לעולם כר' שמעון ורוב אמות קאמר ורבא משמיה דר"נ אמר ° כל אמות באמה בת ששה אלא הללו שוחקות^ט והללו עצבות מיתיבי כל אמות שאמרו חכמים באמה בת ששה ובלבד

פסול כאלו הוא מן הדפנות שנעקמו למעלן וצאו עד סך כשר והרי אין כאן הפסק וקא אחא רב נחמן למימר דצאמות קטנות משערינן ליה ומיפסלא צעשרים טפחים והיינו חומרל: והאיכא ארבע אמות. הנזכרות צמשך סוכה דאי מכשרת ליה צקטנות איכא קולא ורב נחמן כייל ואמר כל אמות סוכה צקטנות ואי אמר רב נחמן כרצי והאי דלמר רב נחמן אמות סוכה צקטנות לאו צאמות דמשך סוכה אלא צשאר אמות קאמר: אס קרחת הכרם היא: קרחת הכרם בית שמאי אומרים עשרים וארבע אמות. אס קרחתה עשרים וארצע אמות מותר לזרוע שם ואס פחות מכ"ד אמות אסור לזרוע שם ולקמן מפרש מאי קרחת ומאי מחול: שחרב באמצעיתו. שהרי י"ט שם גפנים סציב הקרחה י"ו אמה על י"ו אמה וכן אס הלכה הקרחה על פי כל רוחצ הכרס שאין שם גפנים אלא מצ' צידי הקרחה צעינן י"ו רוחצ הקרחה: **ואם לאו לא יביא זרע דשם**. אפי' צאמה האמצעיית דד' אמות שצצד הכרס מזה וד' אמות שצצד זה אכלל הכרס הוו עצודת הכרס דתנן (כלאים פ"ו מ"א) כמה עצודת הכרס (מלא) ד' אמות כמלא צקר וכליו^ט שהיו צוצרים אותה צשוורים וצענגלות וצעת החרשה חורשים אותה צשוורים הלכך ככרס דמו ואס נשארו ח' אמות צינתים לצד אותן ד' אמות כמלא צקר וכליו^ט לכל דד דכי שדית פלגא להכא ופלגא להכא איכא ד' אמות מקוס חשוצ^ט לכל חד לא צטלי לגבי כרס ומותר לזורען וצציר מח' אמות שדי פלגא להכא ופלגא להכא ליכא ד' אמות מקוס חשוצ וצטיל לגבי כרס. ולצית שמאי לא חשיב שדה צפחות מח' אמות הלכך כ"ד אמות צעינן ד' לעצודת הכרס מכאן וכנגדן מכאן פשו י"ו שדי ח' להכא וח' להכא איכא שדה ולא צטלי אי נמי סצירא לכו לצית שמאי עצודת הכרס ח' אמות: מחוצ' הכרם בין כרם לגדר. דהיינו סציב כמו מחולות^ט: יש שם י"ב אמות. לצית הלל נותן ד' אמות לעצודת הכרס וזורע השאר: אין שם י"ב אמה לא יביא זרע דשם. דד' אמות דלהדי כרס עצודת הכרס וד' אמות דלהדי כותל כיון דלא מיזדרעי משוס דוושא דכותל^ט אפקורי מפקר להו אמצעיית אי איכא ד' אמות חשיב ואי לא צטיל לגבי כרס (ה) והכא לא צעינן י"ו אמה שאין האיסור אלא מזד אחד והכי מפרש לה צפרק כל גנות (לקמן ד' ג.) וקא אמר רב נחמן דצאמות גדולות משערינן ולחומרל ולא משתריא צקטנות: והא איכא רצופין. גפנים רצופין סקמוכה שורה לשורה יותר ממנה^ט שנתנו חכמים שיעור שאס אין צין שורה לשורה ד' אמות אינו כרס הואיל ואין לו כל צרכו להילעך עגלה ומותר לזרוע צכוין לר' שמעון וצהנך אמות אחיא מילתיה דרב נחמן לקולא דאי איכא ד' אמות קטנות אמרינן אינו כרס עד דאיכא גדולות: על פחות מד' אמות. שאין צין שורה לשורה ד' אמות אינו כרס ומוותר לזרוע לשם: ורואין את האמצעיים. הנטועין צתוך ריות הראוי להיות צין שורה לשורה^ט: כרבנן. סצירא ליה לרב נחמן: דאמרי כרם. הלכך לא הזכירו אמות צכלאים לענין רלופים: דלצי שוחקות. אמות כלאים מודדין צטפחים גדולים ושל סוכה ומצוי עצבות מנומנמות לחומרל^ט: שלא

חלל סוכה תנן. והא דלמר צסוכה (ד' ד.) והולץ יורדין לתוך כ' לאו דווקא ואגב דנקט למעלה מכ' נקט נמי צתוך כ' כלומר צתוך הכשר כ': **תניא** דמסייע דף. לע"ג דהיכל צאמת צת ששה^(ט) הכא ארצא קאי דלית ליה לקמן דשל מצוי נמי צאמת

חלל סוכה תנן חלל מבוי תנן א"ל רב פפא לרבא תניא דמסייע לך מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ויותר מפתחו של היכל ימעט והיכל גופו חללו עשרים איתיביה רב שימי בר רב^ט אשי לרב פפא^ה כיצד היה^ט עושה מניח קורה משפת עשרים ולמטה אימא ולמעלה והא למטה קתני הא קמ"ל דלמטה כלמעלה מזה למעלה חללה עשרים אף למטה חללה עשרה: אמר אביי משמיה דרב נחמן אמת סוכה ואמת מבוי באמה בת חמשה אמת כלאים באמה בת ששה אמת מבוי באמה בת חמשה למאי הלכתא לגובהו ולפירצת מבוי והא איכא משך מבוי בארבע אמות דלקולא כמאן דאמר^ט בארבעה טפחים ואיבעיית אימא^ט בארבע אמות ורוב אמות קאמר אמת סוכה באמה בת חמשה למאי הלכתא לגובהה ולדופן עקומה והא איכא משך סוכה בארבע אמות דלקולא דתניא^ט רבי אומר אומר אני כל סוכה שאין בה ד' אמות על ד' אמות פסולה כרבנן דאמרי אפי' אינה מחזקת אלא ראשו ורובו ושולחנו ואיבעית אימא לעולם רבי היא ורוב אמות קאמר אמת כלאים באמה בת ששה למאי הילכתא ° לקרחת הכרם ולמחול הכרם דתנן^ט קרחת הכרם ב"ש אומרים עשרים וארבע אמות וב"ה אומרים שש עשרה אמות ומחול הכרם בית שמאי אומרים שש עשרה אמות ובית הלל אומרים שתיים עשרה אמות איזו היא קרחת הכרם ° כרם שחרב אמצעיתו^א אין שם שש עשרה אמות לא יביא זרע דשם היו שם שש עשרה אמה נותן לו כדי עבודתו וזורע את המותר ואיזהו מחול הכרם ° בין כרם לגדר^ב אין שם שתיים עשרה אמה לא יביא זרע לשם היו שם שתיים עשרה אמה נותן לו כדי עבודתו וזורע את השאר והא איכא רצופים בארבע אמות דלקולא דתנן ו' כרם הנטוע על פחות מארבע אמות רבי שמעון אומר אינו כרם וחכמים אומרים כרם ° ורואין את האמצעיים כאילו אינם כרבנן דאמרי הוי כרם ואיבעי' אימא לעולם כר' שמעון ורוב אמות קאמר ורבא משמיה דר"נ אמר ° כל אמות באמה בת ששה אלא הללו שוחקות^ט והללו עצבות מיתיבי כל אמות שאמרו חכמים באמה בת ששה ובלבד

פסול כאלו הוא מן הדפנות שנעקמו למעלן וצאו עד סך כשר והרי אין כאן הפסק וקא אחא רב נחמן למימר דצאמות קטנות משערינן ליה ומיפסלא צעשרים טפחים והיינו חומרל: והאיכא ארבע אמות. הנזכרות צמשך סוכה דאי מכשרת ליה צקטנות איכא קולא ורב נחמן כייל ואמר כל אמות סוכה צקטנות ואי אמר רב נחמן כרצי והאי דלמר רב נחמן אמות סוכה צקטנות לאו צאמות דמשך סוכה אלא צשאר אמות קאמר: אס קרחת הכרם היא: קרחת הכרם בית שמאי אומרים עשרים וארבע אמות. אס קרחתה עשרים וארצע אמות מותר לזרוע שם ואס פחות מכ"ד אמות אסור לזרוע שם ולקמן מפרש מאי קרחת ומאי מחול: שחרב באמצעיתו. שהרי י"ט שם גפנים סציב הקרחה י"ו אמה על י"ו אמה וכן אס הלכה הקרחה על פי כל רוחצ הכרס שאין שם גפנים אלא מצ' צידי הקרחה צעינן י"ו רוחצ הקרחה: **ואם לאו לא יביא זרע דשם**. אפי' צאמה האמצעיית דד' אמות שצצד הכרס מזה וד' אמות שצצד זה אכלל הכרס הוו עצודת הכרס דתנן (כלאים פ"ו מ"א) כמה עצודת הכרס (מלא) ד' אמות כמלא צקר וכליו^ט שהיו צוצרים אותה צשוורים וצענגלות וצעת החרשה חורשים אותה צשוורים הלכך ככרס דמו ואס נשארו ח' אמות צינתים לצד אותן ד' אמות כמלא צקר וכליו^ט לכל דד דכי שדית פלגא להכא ופלגא להכא ליכא ד' אמות מקוס חשוצ^ט לכל חד לא צטלי לגבי כרס ומותר לזורען וצציר מח' אמות שדי פלגא להכא ופלגא להכא ליכא ד' אמות מקוס חשוצ וצטיל לגבי כרס. ולצית שמאי לא חשיב שדה צפחות מח' אמות הלכך כ"ד אמות צעינן ד' לעצודת הכרס מכאן וכנגדן מכאן פשו י"ו שדי ח' להכא וח' להכא איכא שדה ולא צטלי אי נמי סצירא לכו לצית שמאי עצודת הכרס ח' אמות: מחוצ' הכרם בין כרם לגדר. דהיינו סציב כמו מחולות^ט: יש שם י"ב אמות. לצית הלל נותן ד' אמות לעצודת הכרס וזורע השאר: אין שם י"ב אמה לא יביא זרע דשם. דד' אמות דלהדי כרס עצודת הכרס וד' אמות דלהדי כותל כיון דלא מיזדרעי משוס דוושא דכותל^ט אפקורי מפקר להו אמצעיית אי איכא ד' אמות חשיב ואי לא צטיל לגבי כרס (ה) והכא לא צעינן י"ו אמה שאין האיסור אלא מזד אחד והכי מפרש לה צפרק כל גנות (לקמן ד' ג.) וקא אמר רב נחמן דצאמות גדולות משערינן ולחומרל ולא משתריא צקטנות: והא איכא רצופין. גפנים רצופין סקמוכה שורה לשורה יותר ממנה^ט שנתנו חכמים שיעור שאס אין צין שורה לשורה ד' אמות אינו כרס הואיל ואין לו כל צרכו להילעך עגלה ומותר לזרוע צכוין לר' שמעון וצהנך אמות אחיא מילתיה דרב נחמן לקולא דאי איכא ד' אמות קטנות אמרינן אינו כרס עד דאיכא גדולות: על פחות מד' אמות. שאין צין שורה לשורה ד' אמות אינו כרס ומוותר לזרוע לשם: ורואין את האמצעיים. הנטועין צתוך ריות הראוי להיות צין שורה לשורה^ט: כרבנן. סצירא ליה לרב נחמן: דאמרי כרם. הלכך לא הזכירו אמות צכלאים לענין רלופים: דלצי שוחקות. אמות כלאים מודדין צטפחים גדולים ושל סוכה ומצוי עצבות מנומנמות לחומרל^ט: שלא

טפח ובמס' מנחות בפ' שתי הלחם (דף צח) אמרו וכמה אמה בינתית אמר ר' יוחנן ו' טפחים. ובפרק התכלת (שם דף מא) אמר רב פפא טפח דאורייתא ו' בקטנה ה' ותילתא בגדולה ד' בגדול ובמס' בכורות בפ' על אלו מוכין (דף טז) רבסי תאנא אצבע שאמרו אחת מארבע טפח של כל אדם ושאמרו (במס' כלים פ"ז) ב' אמות היו בשושן [הביריה] ליה נחכונו לצורת שושן הבירה שהיתה במקדש על שער מזרחית כדתנן במידות בפרק א' שער המזרחי ועליה שושן הבירה צורה ובפ' שתי הלחם (דף צח) פירשו טעמא דמילתא דאמר מאי [טעמא] רב חסדא ורב יצחק בן אבדימי חד אמר כדי שיעור מהיכן באו וחד אמר כדי שתהא אימת מלכות עליהם ומכל הראיות שהזכרנו תבין שיעור הטפח ושיעור האמה הגדולה ח"ש על ר"נ גאון און [שם צמוספתא הג' אמה של ה' טפחים אצל פשוט דל"ל שם של ו' כמו שגרס רצינו וכ"ה צמנמות ד' צ"ח].

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

חלל סוכה תנן. עשרים אמות שהזכרו צין צמצוי צין צסוכה אחללה קיימי: משפת כ' ולמטה. משמע שיהא עוצי הקורה צתוך כ': הא קמ"ל. דשיעור שנתנו חכמים למטה מיו^ט טפחים אחלל קאי כשיעור שאמרו צכ' למעלה והכי קאמר מתני'^ט מניח את הקורה משפת כ' ולמעלה וכן למטה אס צא לעשותו נמוך מניחה משפת עשרה טפחים ולמעלה דצפחות מעשרה לא הוי מצוי: אמת מבוי ואמת סוכה. אמות שהזכרו צמצוי וצסוכה צאמות קטנות שיערו ואמות שהזכרו צכלאים צאמות גדולות שיערו ולקמן מפרש הי נינהו ור"ג מדקאמר הכא קטנות והכא גדולות ש"מ הכא חומרל והכא חומרל דאי לא לחומרל היכי מצי אמר הני גדולות והני קטנות הא לא תנן צהו שיעורל: למאי הלכתא. משערים אלו צצמצוי צקטנות דתיהוי חומרל: לגובהו. הני עשרים שהזכרו ליפסל צגוצהו מכי איכא כ' אמות קטנות פסלי אי מנצה לה טפי: ולפירצת מבוי. דקיימא לן צהאי פירקא" פרלת מצוי ° ציו"ד אמות פסיל ליה וקאמר רב נחמן דצעשר אמות קטנות מייפסיל: והא איכא. אמות שהזכרו צמשך מצוי ד' אמות ואס ארכו פחות מד' אמות פסיל ליה אצי לקמן צפירקין (ד' ה.) דאמר לקמן היה פחות מיו"ד טפחים וצא להשלימו עד כמה חוקק צו צמשכו רב יוסף אמר ד' טפחים אצי אמר ד' אמות דמשך מצוי צעינן ד' אמות וצהני אמות אחיא מילתיה דרב נחמן לקולא דמכשר ליה צד' אמות קטנות: במ"ד. משך מצוי צארבעה טפחים סצירא ליה לרב נחמן ולא הזכרו אמות צשיעור משכו ופלוגתא דאצי ורב יוסף היא: רוב אמות. הנזכרות צמצוי קאמר רב נחמן דליהוי קטנות ולא אכלל אמות מצוי קאמר: לגובהה. שהזכרו כ' אמות לפוסלה: ולדופן עקומה. דתנן (סוכה ד' י.) צית שנצפת וסיקן ע"ג הפחת צסך כשר ומקרת העלייה נותרה סציב ומפסקת צין סך כשר לדפנות אס יש צין סך כשר לדופן ד' אמות פסולה ולא אמרינן דופן עקומה פחות מד' אמות כשירה דאמרינן חזין ליה להאי סך

אמת המבוי ואמת סוכה בת חמשה. בסדר טהרות במסכת כלים שנינו [בפ'] כל כלי בעלי בתים ב' אמות היו בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית צפונות ואחת על קרן מזרחית דרומית שעל קרן מזרחית צפונות היתה יתירה על של משה חצי אצבע ושל קרן דרומית מזרחית היתה יתירה עליה חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה אלא שהאומנין נוטלין בקטנה וחוזרין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה ר"מ אומר כל האמות היו בבינוניות חוץ ממזבח הזהב והקרן והסוכב והיסוד ר' יהודה אומר אמת הבנין ו' טפחים ושל כלים ה'. וכתוספתא גרסי בפ' כלי עור [בב"מ פ"ו דכלים] אצבע מארבע אצבעות בטפח טפח מו' טפחים באמה זרת האמורה בתורה חצי אמה של ו' טפחים ואי זו היא אמה בינונית זו אמה של ו' טפחים א' רבי מאיר אומר כל מדות שאמרו חכמים בכרם כגון חרבן הכרם ומחול הכרם ופיסקי ערים ומותר אפיפירות כולן באמה בת ו' טפחים חוץ ממזבח הזהב והקרן והסוכב והיסוד שהן באמה בת ה' טפחים שנאמר [יחזקאל מג] אלה מדות המזבח שהיו למזבח ב' מדות יכול יהו כולן באמה של ה' טפחים תלמוד לומר [שם] באמות אמה אמה וטופח באמה שהיא יתירה על של חבתיא

טפח ובמס' מנחות בפ' שתי הלחם (דף צח) אמרו וכמה אמה בינתית אמר ר' יוחנן ו' טפחים. ובפרק התכלת (שם דף מא) אמר רב פפא טפח דאורייתא ו' בקטנה ה' ותילתא בגדולה ד' בגדול ובמס' בכורות בפ' על אלו מוכין (דף טז) רבסי תאנא אצבע שאמרו אחת מארבע טפח של כל אדם ושאמרו (במס' כלים פ"ז) ב' אמות היו בשושן [הביריה] ליה נחכונו לצורת שושן הבירה שהיתה במקדש על שער מזרחית כדתנן במידות בפרק א' שער המזרחי ועליה שושן הבירה צורה ובפ' שתי הלחם (דף צח) פירשו טעמא דמילתא דאמר מאי [טעמא] רב חסדא ורב יצחק בן אבדימי חד אמר כדי שיעור מהיכן באו וחד אמר כדי שתהא אימת מלכות עליהם ומכל הראיות שהזכרנו תבין שיעור הטפח ושיעור האמה הגדולה ח"ש על ר"נ גאון און [שם צמוספתא הג' אמה של ה' טפחים אצל פשוט דל"ל שם של ו' כמו שגרס רצינו וכ"ה צמנמות ד' צ"ח].

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [תוספתא פרק א], **ב**) [לקמן ה.], **ג**) [שם], **ד**) סוכה ג. **ה**) לקמן ג. **ו**) כלאים חזק מ"א, **ז**) כלאים חזק מ"ב צ"צ לו: פג. **ח**) **ב"ב** פג., **ט**) עי' לקמן צג., **י**) שמות טו כ. **י"א** עי' ב"ב כב., **ל**) עי' דברי נחמיה (בילקרו"מ) ועי' ריטב"א, רשב"א, מאירי (ובערוך השולחן סי' שסג לב-לד), **מ**) לקמן ד. **נ**) עי' פ"ד דכלאים מ"ה. **ס**) כדלהלן בסוגיין ד ע"א.

הנהגות הב"ח

א) רש"י ד"ה אין שם י"ב אמה וכו' צטיל לגבי כרס (והכא א.), תא"מ ונ"צ ס"א והא דלא:

גליון הש"ס

גמ' לקרחת הכרם. ק"ל אמאי לא נקט ולעצמה הכרס שהוא צד"ל: רש"י ד"ה ולפירצת מבוי כו' ב' אמות פסל דהו וכו' דבי' אמות קטנות. לישא קולל הוא דהא צי' אמות לא הוי פרצה רק צימר מעשר: תוס' ד"ה כמאן וכו'. דאין פתח פחות מד'. לקמן י"ג ט"ז:

רב נסים גאון

אמת המבוי ואמת סוכה בת חמשה. בסדר טהרות במסכת כלים שנינו [בפ'] כל כלי בעלי בתים ב' אמות היו בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית צפונות ואחת על קרן מזרחית דרומית שעל קרן מזרחית צפונות היתה יתירה על של משה חצי אצבע ושל קרן דרומית מזרחית היתה יתירה עליה חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה אלא שהאומנין נוטלין בקטנה וחוזרין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה ר"מ אומר כל האמות היו בבינוניות חוץ ממזבח הזהב והקרן והסוכב והיסוד ר' יהודה אומר אמת הבנין ו' טפחים ושל כלים ה'. וכתוספתא גרסי בפ' כלי עור [בב"מ פ"ו דכלים] אצבע מארבע אצבעות בטפח טפח מו' טפחים באמה זרת האמורה בתורה חצי אמה של ו' טפחים ואי זו היא אמה בינונית זו אמה של ו' טפחים א' רבי מאיר אומר כל מדות שאמרו חכמים בכרם כגון חרבן הכרם ומחול הכרם ופיסקי ערים ומותר אפיפירות כולן באמה בת ו' טפחים חוץ ממזבח הזהב והקרן והסוכב והיסוד שהן באמה בת ה' טפחים שנאמר [יחזקאל מג] אלה מדות המזבח שהיו למזבח ב' מדות יכול יהו כולן באמה של ה' טפחים תלמוד לומר [שם] באמות אמה אמה וטופח באמה שהיא יתירה על של חבתיא

עין משפט
נר מצוה

יב וְאֵל מִי פִּי' מֶה
 שָׁנָה הֵלֵכֶּה אֶל
כ כִּי פִי' הַמִּלְחָמָה
 כָּלֵם הֵלֵכֶּה בִּי
כא זֶה מִי פִי' מֶה
 שָׁנָה עוֹשֵׂה לִּי
 סָמָן לְאֵלֶיךָ שֶׁתִּשְׁמָע אֶת
 ה' מִי' כִּי עֵינֶיךָ אֶל
כב זֶה מִי פִי' מֶה
 מִקְוִיָּהוּ הֵלֵכֶּה י
 סָמָן שֶׁנֶּהֱפֹךְ מִטוֹשֵׁעַ י
 כִּי תִהְיֶה עֵינֶיךָ אֶל
 זֶה מִי פִי' שֶׁ הֵלֵךְ אֶל
 סָמָן שֶׁ שְׁמִיעַ שְׁמִיעַ שֶׁ
 כִּי עֵינֶיךָ אֶל
כד וְאֵל מִי פִי' שֶׁ הֵלֵכֶּה
 טוֹ שָׁמָּה שֶׁ טוֹשֵׁעַ
 י' כִּי קָלָם עֵינֶיךָ אֶל
כה זֶה מִי פִי' שֶׁ הֵלֵכֶּה
 י' סָמָן שֶׁ שְׁמִיעַ שֶׁ
 עֵינֶיךָ אֶל
כו וְאֵל מִי פִי' מֶה שָׁנָה
 הֵלֵךְ שֶׁ טוֹשֵׁעַ אֶת
 שֶׁכֶּה עֵינֶיךָ אֶל

(ב) גמ' לא צריכא אלא
לרמי יהודה: (ג) תוס'
ד"ה שיעורן וכו' ייקב
כמוצא זית וסתמו וסור
ויקב כמוצא זית
וסתמו עד שהשלימו:
(ג) ד"ה מותר וכו' ולא
רצה לפרש. י"צ ע"ל
צקוף דף י"בט:

תורה אור השלם
(א) ארץ חמדה ושערה
ונפן ותאנה ורמון ארץ
זית שמן ודבש:
[דברים ה, ה]
(ב) ואיש כי תצא ממנו
שכבת זרע ורחץ במים
את כל בשרו וטמא עד
הערב: [ויקרא טו, טז]

היה בבוה מ' אמר וא
לפעוט ממעטו כבהו ד
שעמידו כס' ר' ח
בכמה מכלול ר' יוס
אמר טפה כלומר שיעור
הקורה. ומה שכתב
סליגיא אבינו ר' יוסף, ר'
אברהם אבינו ר' יוסף [ס
מותר לו להשתמש תחת
הקורה שבמצב משתמש
במקום אחר שיש שם
אמר ר' יוסף טפחין
[סליגיא] שאסור לו
להשתמש כן הכבד תחת
הקורה שחתח הקורה
לחלוץ בן יוסף הקורה
ולפנים המכני [מותר]
לשמש צריך מקום אחר
ולזה תחת הקורה להיות
בתוך שתימה כומר
ולזה שיש לו חמץ.
ודיחין לא מולי נלמא
מותר להשתמש תחת

כי אתאי הלבנת
 עמוד וללבוד דורפון
 קלוד (אבל) לגוד זה
 כפון שאמרו בן המסכתא
 ובמכתב סוכה גוד אסיק
 במציאת גוד אחית
 ולבוד זהו
 מחיצתא שדא
 שאמרו כל פחות מג'
 ללבוד רבי דורפון
 מפורשת במק' א' מסוכה
 (דף יו') וכן שנפחת אש
 של ע' ביו א' ש' כ"ן
 הכולל ולסיימן ד' אמוח
 פתולה שאם יהיה
 שחור שבידן פחות
 מד' אמוח כשרה כ' ידון
 זה הכולל של כ"א בלית
 הוא סמוך לסיימן דורפון
 אכילוי אורן דורפון עקמה
 ונקשרו בן הסוכה:

[illegible]

שיעור
במסכת כלים (מד')
המקום הרמונים שאמרו א' אחוים
זהו זה מה שממע שיעורן בג' רמונים
וקשה דפרכה המלמע (שם ד' ה:)
אמר יוקב כמולא רמון טעור שממע
רמון אחד ולקמן פ"ב (ד' ה:). וזהו
הקוים יוקב כמולא דת וסמנו וסמו
ויקב (ג) עד שהשלימו למולא רמון מהו
ולא קלמר יוקב כמולא רמון וסמנו
וסמו ויקב כמולא רמון עד שהשלימו
למולא רמונים מהו ו"ל עד' אחוים לא
שלא יחד בלח א' זה אחר זה וזכר
נקב רחב להו"א ג' זה אחר זה וזמר
ממה שהיה האחד"ל לבד א' נמי ג'
שגדליים שגדליים א' יחד זהם גדולים ולא מאומן שגדלין ד' או ה'
יחד זהם קטנים ולעולם רמון אחד לבד קלמר:

הילכתא יניחו ואספנינהו רבנן אקראי. צפוק בתרא דיומא
(ד' ב.) א"ר יוחנן שיעורין ועושין הלכה למשה מסיני
היה הכוזב בספרים שיעורין מכחז כחזי אימנא שיעורין של עושין
ולא גרסי' הכי דהא מסקין הכא דאסמכתא יניחו ועוד דלא הוה משני
מידי אלא גרסי' עושין מכחז כחזי אורי' וכו'. **דבר** תורה רובו
ובקשרד עליו חוצץ. פי' בקוטרם צבעו משמע אל שבו אפילו
מיעוטו שאני מקפיד חוצץ' וקשה לר"מ דצפרק הערל (יבמות ד' ע"ב.
ספס) אמרין נכרית מעוברת שנתיירה אין צנה תריך טבילה
וקאמר אלימנא משום דר' יתחקי הו' אמר רב כהנא לא שנו אלא
רובו אבל כולו חוצץ והשתא אדבעה הוה ליה למימר כי אמר ר'
יתחקי צבעו צברו מי אמר ועוד דצפ' דם חטאת (וצדק ד' סג):
מייחא דם שכל צדו חוצץ וכולו הוא אינו חוצץ עוד אי צבעו
דחוצקא אס' כן כשנאמר הלכה למשה מסיני הוה חוצץ לומר שערו רובו
ומקפיד עליו חוצץ אס' כן שערו הו' הלכה למשה מסיני ואמאי
תריך קרא לעשרא) ובי האי גוונא פריך בצמה דוכח^א:
מותר השתמש תחת הקודרה. פי'ש בקוטרם דקסבר חודו
החיצוני יורד וסוחם ומאן דאסר סבר חודו הפנימי יורד
וסוחם ולא רצה לפרש (ד' דמר סבר היכירא לגבי רשות הרבים וכו'
סבר היכירא לגבי מצוי משום דהלכתי בתרא כחזי ויבטיחתי אימנא

מזוילא ימים הוא משתמש בו רמוזים אבל כלי אומן שעומד לימכר טהור צנח כל שהוא. ש

מסורת הש"ם
עם הוספות

(א) שבת קרב קרב: סוכה
ו. נכנסת מל. לקמן דל.
בלב סדק יז מ"א,
(ב) לקמן דל יומת ל.
מגינה יל. ספחים ע"ט.
(ג) כ"ק פ"ב ע"ט.
(ד) וסוכה ו. שבת ע"ה
סו. יל. סוכה ו. ע"ט.
(ה) סוכה ו. שבת סו:
יבמות ע"ה. (ו) נדה יל.
זכא נ. ש"ל. (ז) (ח) סוכה
זכ. סוכה דל. (ט) (י) סוכה
ו. כלב י"ג. שבת י"ז
מנחות י"ג. (יא) שבת
קכ. יל. כגון תגינה י"ז
ש"ל דרש"א שו"ת שו"ת
על התוס' בבבאור דעת
רש"י. (ל) עי' מ"ק ד
ע"א.

(א) אלא וודאי הלכתא נאמרה קממא והוי מוקמינן ליה לבשר להכי אינטיריך קרא לשערו ואי לאו הלכתא ה"א כולו קמ"ל הלכתא לרובו צין לשערו צין לבשר:

[illegible]

תאנוד. מה שיעורו פה.
בנרודות הלוואות
שבת. שיעור פה
מלוואת. כ"ג
בעי' ברים שיעור.
מקמיס. וסנה ג' א'
ברביסווי. ריקק בנרודות
רמון סודר בעי' ברים
ססס על בלויס חסך
ריקק בנרודות קטנים
מנרודות וריס ריקק
מנרודות וריס מנרודות
לנרודות ריקק בנרודות
לנרודות וריס מנרודות
ש' מנרודות חסך
לא הוי שיעור חסך
(מנרודות) ריקק בנרודות
מנרודות ריקק בנרודות
ומקל טומאה לוי שיעור
היס סס על בלויס חסך
ש' (המסך חסך מנרודות)

הגורגרת. היא תאנה יפשה וזה שיערו כל אוכל חסד לעמן הוואה
שבת דמקן (שנה 97 טו) המוילא אוכלין בגורגרת: צעל הדיח חס
על כליו ואס ויקב כמוילא דה מנעינו ולגורס¹² כחמו מנעינו לרמוס
נפיקס אס ויטמא ויקב עדיין טמא עד שיקב כמוילא רמון ויטנו
שיטורן כרמוס אכל כל רוב
השעור לימכ טעור גוקב קטן: ראו
שיעוריה בותים. אכלת חלב ודס
וטכר ופיגול וטמא וצילה וזהמה
טמאס ובשר תמא להאחיל ונמע
צלות: " כל דכס האמור צמורה
דכס תמרס וצדמאר תמרס (גמרס
כ"א מ"ג) אין מציילא תמרס כ' אס
מ' המיין ולא מתמרס צמרים ולא
מפרות צעמקיס אלתא פשעט ליה
לתא דתמרס מ' המיין דהיינו דכס:
במים כמי מקוה. המסונסן משמע
ואס' ללח מילא חלל כמי חס

כאֹ בשרוֹ. משמע כלֹ בשרוֹ כאלוֹ:
 יִשְׁעוֹ. שפסל צוֹ מַלְאִיָּה; וּבְדַרְבָּה.
 דְּלֹמֶר רַבָּה מַלְאִיָּה פּוֹסֶלֶת בְּשִׁעֵר;
 נִימָא אַחַת קְשׁוּרָה חוּצָתָא. דְּמַלֵּי
 דְּהִלְקוּהּ שְׂפִיר וְאִין הִמִּים נִמְנָק;
 בְּקַס: שִׁשֹּׁשׁ אִינֵן חוּצָתָא. לְבָנִי
 מִיִּהְדִּיק שְׂפִיר וְעֵינֵי בָהּ מִס: דְּבַר
 תּוֹרָה. הִלְכָּה לְמַשֶּׁה מִקְמִיָּה צְמוּרָה
 שְׁמַע לֵךְ הַרְבֵּה. רַבִּי שְׁעוֹר וְשִׁי
 יֵשׁ צוֹ דִּבְרֵי רֹאשׁוֹן דֵּס יֵשׁ^(א) וְאִין
 וְיֵשׁ יֵשׁ חֹמֶת יֵשׁ אִלּוּ שְׁקִיבֵי רַבִּי
 אַחַת אַחַת: וּמִקְפִּיד עָלֵיָּהּ שְׁמַעְטֵנָה
 עַל לִכְלֹךְ זֶה שְׁבַחָאָה: וְשִׁאֲנִי
 מִקְפִּיד עָלֵיָּהּ. הִי כְּנֻפֹה וְאֵעִי' דְּהִי
 בְּרִיטוֹ עַל חִיץ: וְגוֹרֵף עַל רֹבֹב
 שִׁאֲנִי מִקְפִּיד. הִוָּלַל וְהִי רֹבֹב וְדִמֵּי
 מִמָּקֶלֶת מַלְאִיָּה דְּלֹדִירִיָּא: וְעַל
 מִשְׁעוֹן הַמִּקְפִּיד. הִוָּלַל וְדִמֵּי לִיה

הוא דאמר מר "ארון
הרי באן עשרה לא
אמר אמת בנין כאמה
כאמה בת חמשה
ות היו בינוניות מאי
ר כי אתאי הילכתא
עקומה: היה גבוה
עמו כמה ממועט כמה
ה אלא רחבו בכמה
אביי אמר ארבעה
י דמאן דאמר מפה
מש תחת הקורה

רבי יוסי אומר לעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה דכתיב השמים
 שמים לה' והארץ נתן לבני אדם ולמטה מעשרה טפחים חשיב
 ארץ דכתיב ודברתי אִתְּךָ מעל הר סיני אלמא עשרה הוי מחייה
 למעלה מעשרה וארץ חשיב ליה רשות חסתיא אלא רשותא אחרייה
 אמת בבין. גרסון אמות הקדשים ויריעות: אמת בלתי. גרסון אמות
 הארון והמזבחות והשלחן: באמה בת חמשה. דהשתא לא נפקא ליה
 מארון מדי דלר' יהודה לא הוי ארון צדיק כפורה אלא שמה
 טפחים ומתה: בבינוניה. בצמה בת ו' בינוניה לכל ארץ ויש גדולה
 ממנה דלאחר צדיק אולי (טפחים 10). שחי אמות הוי צבאון הצירה
 אחת יחידה על של משה חצי (טפחים 15) יחידה עליה חצי ארץ
 נמשא יחידה על של משה אצבע. ג'גוד. דלאחר צמה דוכח' גוד
 אחת גוד אסיק ופחות מג' כלטד. ולשון לשד כמו סניף דבר קצר
 שהסיף עליו והארכיוסו: ובא ב'עשבו. לעשות צינן אצבעא או
 עפר חסח הקורה: ככף דצריך ג'ה. עד שלא יאז החלל יומר על
 שמים: רחבו. של מיעוט להכניס לתוך אורח המצוי כמה:
 ששה. כנגד רחבה של קורה ומחמיה: פאן דאמר ששה קסבר
 מותר ה'השמשות תחת הקורה. למין חמורו היטון יורד וקוסם
 דמשמע לקמן (דף ה:) והלך מין דשיעור עשרים אמה משום
 היכר הוא הרי יש היכר לעמוד על אורו טפח שגבה חסח הקורה:
 ומלא

דבולי עלמא קורה משום היכירה משמע דעד השחא לא הי
לבו

וב שיעוריה בזיתים. מת ונצילה ואיסור חלב ודם ופיגול ונוחר וטמא וגיד הנשה [סוכה

המליח פוטר, והרי פת הוא משבעת המינים. ועיין מג"א סי' רי"ב ס"ק ג'.

שם ושני מינים דעלמא וכו' ר' יהודה אומר מברך על הזית וכו'. ויש לדקדק כיון דבשני מינים דעלמא קאי ולא מהדר אדלעיל בצנן וזית, א"כ למה אחז ר' יהודה בלשוננו זית, הוה ליה למימר מברך על מין שהוא ממין שבעה. ונראה דר' יהודה כללא כ"ל דזית תמיד קדים לכל שאר בפה"ע אפילו הם ג"כ משבעת המינים, דזית הוא ראשון לארץ. ומה דלא נקט חטה ולומר שקודם לכל שאר פרי האדמה אפי' לשעורה שהוא ג"כ משבעת המינים אפי' חטה קדים שהוא ראשון לארץ. שתי תשובות בדבר, שאם קרא מיירי בכוס חטה ושעורה, א"כ מאי איריא חטה מטעם שהוא ראשון לארץ, הלא בלא"ה חטה ברכתו בורא פה"א ושעורה ברכתו שהכל כמבואר בסי' ר"ח סעיף ד' בהג"ה. ואפי' אם קרא מיירי כעשאו תבשיל וא"כ ברכותיהן של חטה ושעורה שוות שמברך בורא מיני מזונות, והוה ליה לאשמעינן דחטה קדים שהוא מוקדם בפסוק, ג"כ יש לומר שזהו פשיטא. אבל זית קמ"ל שקדים אפי' לגפן תאנה ורמון שמוקדמים בפסוק, מ"מ זית קדים שהוא ראשון לארץ בתרא וכדחשיב רב המנונא לרב חסדא לקמן [עמוד ב'].

שם דאמר רב יוסף וכו'. ויש לדקדק היא גופה מנ"ל דרב יוסף מיירי באין ברכותיהן שוות, ודלמא בברכותיהן שוות מיירי, ומוקדם היינו שהוא מוקדם לבורך עליו ולפסוק את המאחר. ואם נימא דהברכה אחרונה של שבעת המינים הוא מן התורה, ורב יוסף דין תורה קאמר לענין ברכה אחרונה, אחי שפיר, דברכותיהן שוות לא שייך שום מעלה בברכה אחרונה, שעל כל מה שאכל הוא מברך ברכה אחת, אלא ודאי דמיירי לענין הקדמה, שיש שלש מינים על העץ ופרי העץ ועל המחיה וכו' ועל הגפן, ואם אכל דייסא ואכל תמרי ושחה יין שצריך להזכיר כולם בברכה, יקדים להזכיר המוקדם בפסוק, א"כ על כרחך לענין להקדים קאמר. אבל להנך פוסקים דכל הברכות חוץ מברכת המזון הם דרבנן, ורב יוסף אינו מפרש הפסוק לענין ברכה רק יליף מהפסוק איזה משובח יותר, ולכך ממילא קאמר שהוא חשוב לברכה, הדרא קושיא לדוכתא. וצריך לומר דלשון מוקדם לברכה משמע הקדמה ולא לפסוק לגמרי.

שם שנאמר ארץ וגו'. מרקאמר שנאמר משמע שהוא מביא ראיה לדבריו, ומהיכן יש לו ראיה, והכי הוה ליה למימר כל המוקדם בפסוק זה ארץ חטה ושעורה וגו' מוקדם לברכה. ונראה דאף דמוכח מהך קרא שהני דכתיבי משוכחים יותר משאר פירות מרלא חשיב בשבח ארץ ישראל רק הני, אבל מאן יימר דבהני שבעה מינים יש באחד יותר שבח מבאחריני, והרי הכתוב לא היה יכול לכוללן כדיבור אחד ועל כרחך הוצרך לחשבם זה אחר זה, ואולי כולם שוים בשבחים. ולהביא הוכחה שגם אלו מסודרים לפי מעלתן קאמר שנאמר ארץ חטה וגו' ארץ זית וגו', ואי לא בא הכתוב אלא להורות חשיבותן נגד שאר מינים שלא הוזכרו כלל, היה די בפעם אחת ארץ ולחשבם שבעתה לזה אחר זה, ומדכתיב פעם שני ארץ, שמע מינה שבא ליתן גם במינים הללו חשיבות מי שהוא ראשון לארץ, ולכן הוכרח להכפיל שני פעמים ארץ.

שם כל הפסוק כולו לשיעורין נאמר. הנה דיין למימר כל הפסוק כולו, והיה די באמרו פסוק זה לשיעורין נאמר. ונראה על פי שכתבתי לעיל [בדיבור

משנה שכולם דיני תורה הם ודרשות ממש לא אסמכתא בעלמא. ועוד, דא"כ לא שכחתי מה דרשת ביה, והרי כל הך קרא לדרשה כתיב. אלא ודאי שהפירוש במשנה הוא כדברי המזרחי על שבח והודאה למקום שחייב כל אדם להודות לבוראו שזיכהו לקיים מצות הללו, וכל זה במשנה, אבל בבביתא שלפנינו בסוגיא דין הוא לא עברתי מלברך עליו ולא שכחתי מלהזכיר שמך עליו. הא ודאי דמה דדריש לא עברתי מלברך הוא רק אסמכתא, דהרי גוף קרא דלא עברתי היינו שלא שינה דין המעשרות בענין חדש וישן ומין ושאינו מינו וכדומה כדדריש במשנה שם, אלא ודאי דהבביתא דדרשה לה ברכה הוא לאסמכתא, וכיון דעל כרחך אסמכתא הוא, ממילא דרשין ליה על נוסח הברכה שתיקנו אנשי כנה"ג, וגם דרש לא שכחתי מלהזכיר שמך עליו, קאי על זה באסמכתא, אף דגוף הקרא קאי על שבח והודאה כדדריש במשנה, מ"מ אסמכתא דרשה הבביתא, שהברכה שתיקנו אנשי כנה"ג על הפרשת המעשרות צריך להיות בה הזכרת השם. ולכן מייתי הש"ס כאן מהבביתא ולא מהמשנה, ויפה כיונו המזרחי והגור אריה, ולא כהתו"ט שהשיג עליהם בחנם, ואדרבה הקטיגור נהפוך לסניגור, כי מסוגיא זו הוא ראיה להמזרחי מדלא הביא המשנה שמע מינה שהמשנה לא איירי בהברכה שתקנו אנשי כנה"ג.

עוד נלע"ד ליתן טעם שהביא אביי הבביתא ולא הביא המשנה, דבמשנה דרשו לא שכחתי מלברך ומלהזכיר שמך עליו, ודריש מחד קרא תרווייהו, ולא זו הדרך לדרוש תרי מילי מחד קרא. לכן יש לפרש דחזא קתני ופרושי קמפרש דמה דאמרין מלברך לא תימא דהיינו שבח והודאה כפירוש המזרחי, אלא פירושו מלהזכיר שמך דהיינו ברכה ממש. ומעתה שוב איכא למימר דבנוסח הברכה לא מיירי המשנה, דכיון ששנינו שצריך ברכה ממילא נוסח הברכה היא בשם ומלכות, ואין מאן ראיה לסתור דברי ר' יוחנן. ולכך לא הביא ג"כ מבריתא דלעיל ברוך המקום שבראה, דג"כ איכא למימר דר' מאיר קמ"ל שאף שאמר הברכה שלא בלשון שתיקנו חכמים יצא, אבל מ"מ גוף הברכה צריך להיות בשם ומלכות דהיינו ברוך המקום מלך העולם שבראה, וסמך עצמו על נוסח כל הברכות, ולכך הביא בביתא זו דדריש משני פסוקי, דהיינו לא עברתי מלברך ולא שכחתי מלהזכיר שמך, וקשה תרתי למה לי והרי כבר למדנו מלא עברתי שצריך לברך, אלא ודאי שלא שכחתי אחי להורות נוסח הברכה שצריך שזכיר שמו של הקב"ה, שכל ברכה שאין בה שם אינה ברכה, וכיון שבא להשמיענו פרטי הברכה היה לו להשמיענו גם מלכות, אלא שהדין עם רב שאין צריך להזכיר מלכות. ועל זה משני ר' יוחנן תני באמת בבביתא מלהזכיר שמך ומלכותך עליו.

דף מ"א ע"א אי הכי וכו'. לשון אי הכי אינו מדוקדק דבלא זה ג"כ היה יכול להקשות תיכף מדברי ר' יהודה, ועיין מהרש"א. ולענ"ד דמפשטן של דברי ר' יהודה ליכא קושיא על עולא, דאיכא למימר דמה דאמר ר' יהודה מברך על הזית אין כוונתו שיברך עליו תחלה, אלא כוונתו שאינו נפטר בברכת הצנן, אף שבפה"א פוטר בפה"ע, מ"מ מין שבעה הוא חשוב ואינו נפטר בברכה שעל מין שאינו מין שבעה. והא דהקשה ולית ליה לר' יהודה כל שהוא עיקר וכו', שפיר הקשה, דהרי שם שנינו אפילו פת אם הוא טפל למליח

להוציאו בשבת, דמה שאינו ענין אכילה אין חצי שיעור איסור מן התורה, ושבת חובת הגוף ונוהג בכל מקום. ושוב כתיב ארץ זית שמן ודבש ארץ שכל שיעוריה כזיתים, דזה עיקרו באיסורי מאכלות, וא"כ לענין איסור אין שם שיעור דגם חצי שיעור אסור מן התורה, והנפקא מינה רק לקרבן ולמלקות, ולכן אמר שכל שיעוריה שהוא שייך רק בארץ, וכן כותבת ביוה"כ הוא ג"כ רק למלקות וקרבן, ולכן כתב פעם שני ארץ בשביל זית ודבש.

רש"י ד"ה בשברכותיהן שוות, כגון זיתים ותפוחים. שביק רש"י חטה המוקרם בפסוק, והוה ליה לפרש כגון חטה וקטניות דתרווייהו בפה"א. משום דבאין ברכותיהן שוות נקט רש"י [ד"ה אבל בשאין] צנון וזית, ושם טעמו משום דגם בברייתא דמיייתי על זה קתני צנון וזית, מש"ה פירש"י ג"כ בברכותיהן שוות זית. והא דלא נקט רש"י כגון חטה וצנון, נראה דחטה נגד צנון יש לו שני מעלות, חדא שהוא מין שבעה ועוד דזין, שאין מברכין בורא מיני מזונות אלא על חמשת המינין, ונקט רש"י זיתים ותפוחים שגם בזה לר' יהודה מין שבעה עדיף.

ד"ה חביב וכו', איזה שירצה דמתניתין וכו'. הגה במשנה לא פירש"י כלום, לפי שהפשוט של פירוש איזה מהן שירצה, היינו על איזה מהן שירצה עתה לברך עליו, אבל כאן שאמר דרבנן סברי מין חביב, אין לפרש שחביב לו עתה לאכלו תחלה, דבזה לא שייך מין, והוה ליה למימר דרבנן סברי חביב עדיף, אבל באומרו מין חביב, פירושו שיש מין שחביב עליו תמיד, אבל אם עתה היה רוצה להקדים השני, אין הדבר תלוי ברצונו של עכשיו. ועיין בב"י סי' ר"א.

תוס' ד"ה אבל וכו', וא"ת והא אמרינן לעיל גבי עובדא דבר קפרא וכו'. הגה הרי"ף השמיט לגמרי הך עובדא דבר קפרא, וגם כאן לא הזכיר כלל אם ברכה פרטית קודמת לכללית, וגם הרמב"ם בכל הלכות ברכות לא הזכיר מזה מאומה. והנלע"ד, שהם פירשו סוגיא זו דעולא אמר מחלוקת בשברכותיהן שוות, שאז לא שייך חשיבות הברכה נגד חבירתה שהרי לשניהם הברכה שוה, ובזה דלא שייך חשיבות הברכה אזלינן בתר חשיבות הדברים שמברך עליהם איזה מהן עדיף שעליו יברך, וסובר ר' יהודה מין שבעה עדיף ורבנן סברי מין חביב עדיף. אבל כשאין ברכותיהן שוות שאז לדברי הכל מברך על כל אחד בפני עצמו, וכיון שיש כאן שתי ברכות תו לא אזלינן כלל בתר חשיבות הדברים שמברך עליהם כי אם אחר חשיבות הברכות עצמן, שהברכה הפרטית היא חשובה יותר מברכה הכללית ואותה צריך להקדים, ולא שייך בזה לא חביב ולא מין שבעה, כי שבקינן חשיבות בפירות ואזלינן בתר חשיבות הברכה, והיינו ממש כהך סוגיא דבר קפרא לעיל. ועל זה בא כאן החולק ופליג גם על סוגיא דבר קפרא וסובר דלא שייך כלל בברכות לומר זו חשובה מזו, והכללית היא חשובה כמו הפרטית, ולכן גם באין ברכותיהן שוות אזלינן בתר חשיבות הדברים בעצמן שמברך עליהם, ושייך גם בזה פלוגתא דר' יהודה ורבנן אם מין שבעה עדיף או חביב עדיף. וכיון שפסקו הרי"ף והרמב"ם דאף באין ברכותיהן שוות מחלוקת, לכך דחו הך סוגיא דבר קפרא לגמרי.

בא"ד ומה שכתב בה"ג דכפה"ע וכו'. ויש לדקדק לדעת בעל הלכות גדולות למה אמר ר' יהודה מברך על הזית שהזית ממין שבעה, והלא אף בלא"ה זית

הקודם דר' יצחק דייק שהפסוק נאמר להקדים מדכפל שני פעמים ארץ, ועל זה אמר רב חנן כל הפסוק כולו לשיעורין נאמר, וגם הכפל של ארץ הוא לזה. דלכאורה יש לדקדק דאם לשיעורין נאמר, א"כ חטה הוא לענין בית המנוגע שאינו נוהג אלא בארץ ישראל דכתיב בבית ארץ אחוזתכם [ויקרא י"ד, ל"ד], וגם שם אינו שכיח כלל על פי רוב הפרטים שצריך להיות בבית שיטמא בנגעים, עד שקצת מהחכמים אמרו שבית המנוגע לא היה ולא עתיד להיות ולא נכתב אלא משום דרוש וקבל שכר עיין במס' סנהדרין דף ע"א ע"א, ולמה הקדימו הכתוב לשאר שיעורי תורה הנוהגים בכל מקום. עוד יש לדקדק, אם לענין שיעורין למה נכתב שוב ארץ זית שמן וכו', למה לי הכפל של ארץ. גם אמרו ארץ זית שמן וגו' ארץ שכל שיעוריה כזיתים, איך שייך שהארץ שיעוריה כזיתים, ואטו שיעורי זיתים הם בדברים שהם חובת קרקע, והלא שיעורי זיתים באיסורי מאכלות הם, וחובת הגוף נוהג בין בארץ ובין בח"ל.

ולתרץ זה צריך אני להקדים הקרמה אחת והוה, דקיי"ל כר' יוחנן בריש פרק יוה"כ [יומא ע"ג ע"ב] דחצי שיעור אסור מן התורה, ואמנם אם הוא שייך בכל שיעורי תורה או רק במאכלות, מצינו לענין כל יראה פלוגתא בזה, ועיין באו"ח סי' תמ"ב במג"א ס"ק י' פלוגתא בזה, ובגליון המג"א שלי [בדגול מרבכה] הבאתי ראיה מדברי התוס' במס' שבעות דף ט"ז ע"ב בד"ה מנה"מ, שכתבו מהא דגמירי לקמן שיעור שהייה לא שמעינן לא מלקות ולא כרת דה"א דאיסורא בעלמא הוא דאיכא, ע"ש. מוכח דלא אמרינן במה שאינו מידי דאכילה חצי שיעור אסור מן התורה, דאל"כ איך אפשר לפרש השיעור לענין איסורא בעלמא, והלא איסורא איכא אף בפחות משיעור שהייה. ודוחק לומר דהתוס' מפרשי קושיית הגמרא מנה"מ רק אליבא דריש לקיש דס"ל חצי שיעור מותר מן התורה. ואמנם בגליון המג"א שם בירתי דזהו דין תורה דמן התורה אין חצי שיעור אסור רק במאכלות אסורים אבל עכ"פ מדרבנן אסור חצי שיעור בכל עניני שיעורין, וא"כ בעסקי מאכלות אין חילוק בין שיעור לפחות מכשיעור, רק לענין מלקות במזיד או לענין קרבן בשוגג, והקרבנות שייכים רק בארץ ישראל כי שם הוא מקום הקרבנות, ואפילו בשעת היתר הבמות מ"מ הבמה גדולה ששם מקריבים קרבנות חובה היתה בארץ בגלגל או בנוב וגבעון, ומלקות ג"כ אינה אלא בסמוכין בארץ ישראל, ואף שמלקות נוהגות אף בזמן הזה ובכל מקום מן התורה כמבואר ברמב"ם פט"ז מסנהדרין הלכה ב', מ"מ צריך להיות על פי דיינים סמוכים שבארץ ישראל, וכן כתב שם הרמב"ם הלכה ג' וכל מלקות שמלקין דייני ח"ל ככל מקום אינה אלא מכות מדרות.

ומעתה נפרש דברי רב חנן דמפרש קרא לשיעורין, לכך סמך חטה לארץ שזה אינו נוהג אלא בארץ שאין בית המנוגע בח"ל, ואח"כ חשיב שאר שיעורי תורה שהם נוהגין בכל מקום. וגפן שהוא כדי רביעית יין לנזיר, עיקר הלימוד שהיין עב אינו מוציא כל כך כמו מים, ויש בזה נפקא מינה לנזיר, למי שנדר שלא ישתה היום מים כשיעור ביצה והשליך ביצה לכלי מלא יין ומילא מן היין שיצא מכלי, אין כלי זה מחזיק רביעית מים, לפי שע"י השלכת ביצה להיין לא יצא יין כדי ביצה שנשאר ממנו בגודש, ומותר לשתות מים מלא כלי זה. וכגורגרות להוצאת שבת שייך ג"כ בכל מקום, דפחות מכגורגרות מותר מן התורה

[דף ב ע"א - ה ע"א]

מסכת עירובין פרק ראשון

א [דף ב ע"א] **מבוי** שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט רבי יהודה אומר אין צריך והרחצ מעשר אמות ימעט ואם יש לו צורת הפתח

אע"פ שהוא רחב מעשר אמות אינו צריך למעט.

והכי הלכתא * ואע"ג דאמר בגמרא (ע"ב) מתני רב יהודה לחייב בר רב קמיה דרב אין צריך למעט וא"ל איחגייה צריך למעט [א] * לא קי"ל כוותיה אלא כסתם מתני' *. דרב לטעמיה דאמר רבנן מפתחו של היכל ילפי ולכן אמר דצריך למעט

דהא היכל ז"ה הוא דהוה ליה ואפ"ה י' אמות הוא דהוה ליה. ואנן קיימא לן כאמוראי בתראי דאמרי דנקט פתחו של היכל [ב] לסימן צעלמא הלכך מהניא ז"ה כסתם מתני': [דף ג ע"א] **גמ'** א"ר אילעי אמר רב רחבה ד' אע"פ שאינה צריאה ואם יש לה אמלתרא אפי' גבוהה יותר מעשרים א"ל למעט * מאי אמלתרא חמא צריה דרבה בר אבבה אמר קיני. כי אחא רב דימי אמר אמרי צמערא פיסקי דארזא. [ג] מ"ד פיסקי דארזא כל שכן קיני ומ"ד קיני אצל פיסקי דארזא לא:

ב בוקצית קורה בחוץ עשרים ומקלפת למעלה מעשרים מקלפת סכך בחוץ עשרים ומקלפת סכך למעלה מעשרים אמר רבה צמזוי כשר צסוכה פסולה. ואסיקנא רבא אמר אחד זה ואחד זה כשר חלל סוכה תנן חלל מצוי תנן. וכן הלכתא. והא דקאמר אחד זה ואחד זה לאו דוקא דלא מצריך רבא למיהוי מקלפת סכך או קורה בחוץ עשרים אלא אפילו כולו למעלה מעשרים קמכשר רק שיהיה החלל עשרים. והא דאמר צסוכה (דף ד.) והוצין יורדין בחוץ עשרים פי' [ד] בחוץ הכשר עשרים דהיינו עד שפת עשרים:

הגהות הב"ח

א לא קי"ל כוותיה אלא כסתם. ג"ב וכן פסק ר"ת והגאונים ועי' במ"ש התוס' דף י"ד בד"ה אתגיהי: **ב** שתהא רחבה טפח כך הקורה שממעט בה למטה ממנה דריה שתהא רחבה טפח זה לשון רב אלפס וכו' וכן כתב למעלה כיצד ממעטו נותן עליו:

לא בא הרי"ף לפרש מ"ש בגמ' כיצד ממעטו אלא בא ללמדנו שאם בא למעטו למעלה בקורה (למעט באין) כמה יהא אדם ממעט כל זה הוא מוכיח בלשונו שלא יהא דבריו כפולים דוק שם: (ב) וכן בתב הוא ל"מעלה. כצ"ל:

קרבן נתנאל

משמע דלכתחלה עושה כן. אצל האמת יורה דרכו שצ"ל למעלה דהא הרי"ף מייחי ראיה דאמר' כו': [ז] ולישנא. דהא מסיק בתרומא בתרא ואבע"א דכ"ע היכר של מטה כהיכר של מעלה והכא בגזירה שמא יפחות קמפלגי וגזרה זו לא שיך בקורה אם נותן למעלה. וא"ת אימא הרי"ף פוסק כאציי כשממעט צעפר למטה בארץ צעינן ארצעה אלא כשנותן קורה אחרת למעלה סגי צטפח דאציי מודה צוה. וי"ל דרבינו דייק צסמוך מדברי הרי"ף שפוסק צהך פיסקא כרב יוסף אפי' למטה בארץ סגי צמיעוט טפח. וע"כ א צריך לומר כן דאל"כ למה כתב כשממעטו בקורה אחרת צבה"ג אציי נמי מודה ועיין צהרב המגיד פ' י"ז מהל' שבת שהליך צעד הרי"ף שדעתו שצביא קורה אחרת רחבה טפח ונותן אותה למטה בארץ תחת הקורה ע"ש. וממה שכתב לעיל אינו ראייה דהתם קאי אקורה גופה שהניח למעלה מעשרים. אצל הכא קאי כשממעט למטה בארץ תחת הקורה. והא דנקט קורה ולא עפר אפשר דס"ל להרי"ף צנעפר רב יוסף נמי מודה דלא סגי צטפח צדודאי יפתח ע"י דריסת צני אדם. והא דסגי צמיעוט טפח ע"כ איירי כשממעט למטה בקורה ואציי גזר אפי' בקורה דלימים רבים יפחות אפי' קורה ע"י דריסת צני אדם. וזה היה כוונת רבינו יונתן צפירושו ודלא כצ"י שהשיג עליו ס' שס"ג: [ח] וצמ"בא. אין צצבא זו אלא צסתם אמוראים דלא כיל צוה כללים. אכן מצינו רב ור"י ורב ושמואל שצזכיר רב קודם אף דהלכתא כר"י וכשמואל צדינא: [ט] ודצ"בא. הרי לפניך שרבינו פוסק כאציי וכן מסיק ס"ס זה דצשאר דוכתי לית הלכתא כוותיה דרב יוסף לגצי אציי וצרמזים וצטור הוא אומר כר' יוסף ול"ע: [י] חוקק. דהיינו ד' טפחים שהוא שיעור רוחב המצוי עכ"פ עד צציר פורתא ד' אמות דאי הוי ד' אמות או יותר צצתצו א"כ לא הוי שיעור מצוי אורכו יותר מרחצו. ואנן צעינן שהמצוי צריך להיות ארכו יותר מרחצו. וצהרי"ף הגיה חוקק צו ארצב אמות על ארצב אמות ט"ס הוא וצ"ל ד' אמות על ד' טפחים. עי' צ"ח סימן שס"ג ס"ק ח"י: [ב] ביון. דקאמר אציי מנא צמיעא לה. ורב יוסף מוקי לה צדוחק: [ג] וצדכתב. וכ"כ הרי"ף צפ"ק דצ"מ ומציא רבינו שם סימן מ"ט דפליגי אציי ורבה הא רבה רביה דאציי הוי ואין הלכה כתלמיד צמקום הרב. גם צפ' שני דצ"מ כתב רבינו שם

קיצור פסקי הרא"ש

כשרים: ג צין אמת סוכה צין אמת מצוי צין אמת כלאים צת ששה טפחים והיכא דהוי חומרא צשוחקות מודדין צשוחקות ואם חומרא צנצוצות מודדין צנצוצות: ד היה גבוה מכ' אמה וצא למעטו צצנין למטה תחת הקורה די צרוצב טפח. היה פחות מעשרה טפחים

שדה צופים

דף ג ע"ב חלל סוכה תנן חלל מבוי תנן. הרא"ש צסוכה פ"א סימן ג': דף ד ע"ב היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה. הרא"ש צכולין פרק ח' סימן ט"ז:

קובץ מפרשים

(א) וכן כתב הוא למעלה כיצד נותן. ממעטו נותן כו' (ר' זאב וואלף): (ב) מעשרים מלמטה. עי' בספר ק"נ אי גרסי למטה או למעלה (ר' זאב וואלף): (ג) בק"נ ישן הנוסחא וע"כ קא קשיא דלמה כו' [גליין]:

הודפס מאתר אוצר החכמה
tablet.otzar.org עמוד 234

ג [דף ג ע"ב] **אמר** אציי משמיה דרב נחמן אמת מצוי ואמת סוכה צאמת צת חמשה ואמת כלאים צאמת צת ששה רבא משמיה דרב נחמן **אמר אחד זה ואחד זה** צאמת צת ששה אלא שהללו שוחקות והללו **עציצות * ולחומרא. היכא דשוחקות חומרא משחינן צריות. והיכא דעציצות חומרא מצמלמנין להו.** [ה] והלכתא כרבא דמילתא דאציי מוקי כרשב"ג **ומילתא דרבא כד"ה:**

ד [דף ד ע"ב] **ה"ה** גבוה מעשרים אמה וצא למעטו ממעט צקורה שרחצה טפח ודיו. דקורה משום היכרא הוא והיכר של מטה כהיכר של מעלה וכשם שלמעלה דייה צטפח דחתן דיי לקורה שתהא רחצה טפח צ"ה לשון רב אלפס ו"ל (ה) ואין לשונו מכיוון דמשמע ששמעט צקורה אחרת שנותן למטה מעשרים (ב) (ג) וכן כתב הוא למעלה [ו] כיצד נותן עליו קורה (ג) מעשרים אמה ולמטה. [ז] ולישנא דגמרא לא משמע הכי דאציי מודה צהא דסגי צטפח אלא דמייירי צצא לצנות צנין תחת הקורה. והר"ז הלוי ו"ל כתב דהלכה כרב יוסף דרביה דאציי הוה. וצירושלמי גרס כיצד ממעט עושה אינצצא על פתח המצוי. כמה יהא צה. רבי אחא בר אשעיא אומר ד' טפחים כדי מקום. רבי יוסי אומר טפח כדי קורה. [ח] ומסתמא כיון שהזכיר רבי אחא בר אשעיא תחילה היה גדול מדרבי יוסי [ט] והלכתא כוותיה. [דף ה ע"א] אם היה

גבוה פחות מעשרה טפחים [י] * חוקק צו ד' אמות לחוץ אורך המצוי לרוחב כל המצוי כדי להשלימה לעשרה טפחים כאציי. ואע"ג דפליג עליה רב יוסף דהוא רביה ואמר דסגי צד' טפחים. [ב] כיון דסוגיין כאציי דאמר משך מצוי צד' אמות הלכתא כוותיה *. [ג] ומדכתב רב אלפס ו"ל דהאי פיסקא הוי הלכתא כרב יוסף דהוי רביה דאציי

תפארת שמואל

פרק ראשון (א) ואין לשונו **מבוי** כו'. ג"ב ומעין זה הקשה הרשב"א א"כ היאך יאמר אביי בד' ת"ל משום קורה התחתונה וכתב ה"ה פי"ז מהל' שבת סימן ט"ז ואני אומר כבודו במקומו מונח וכו'. עד למטה בקרקע טפח עכ"ל ה"ה וצ"ל שגם מה שהקשה רבינו מלשון הרי"ף דלעיל כיצד ממעטו נותן עליו קורה מכ' ולמטה וכו' אינו קושיא ששם לא בא הרי"ף לפרש מ"ש בגמ' כיצד ממעטו אלא בא ללמדנו שאם בא למעטו למעלה בקורה (למעט באין) כמה יהא אדם ממעט כל זה הוא מוכיח בלשונו שלא יהא דבריו כפולים דוק שם: (ב) וכן בתב הוא ל"מעלה. כצ"ל:

(יג) קצת למטה מעשרה. צטור [עמוד ע] כתב כן רק שמינת קצת לא כתוב שם, ופירש צ"י [שם ד"ה ומ"ט] בזה ח"ל, ונראה דכשהקורה מונחת למעלה מעשרה איירי, דאי במונחת למטה מעשרה אפילו אינה רחבה יותר מהרצוי פסולה, כמו שכתבתי [עמוד סו ד"ה כתב] בשם הר"ר יהונתן

[עירובין ד, א ד"ה מתי' למי' לו]. ואין לדבריו הכנה, דפשטא דקורה שהיא למטה מעשרה דפסולה, וכשהיא למעלה מעשרה ודוחה שלה הולך עד למטה מעשרה פשיטא דכשרה, דכאן Ⓜ אין צריך לטול שום דבר כמו בעקמומית [ספ"ק בן אלא רואין מה שיש תחתיה כאלו אינו, וכל זה אינו ענין לכאן שעושה קורה רחבה מלמעלה למטה לענין הכשר דבר זה שאינו עוסק בו. ומכל מקום פשוט שאין דעת הב"י למלות ההימור של דבר זה כמה שחלי Ⓜ למטה מעשרה דוקא, דודאי אי הוה למעלה מעשרה עדיף טפי, אלא דהוא אמר שצריך שיהיה ראש הקורה למעלה מעשרה. ומו"ט ז"ל [צ"ח עמוד עא ד"ה מכלן חולק על הב"י, וכתב שהוא הדין דהקפידה היא כמה שמקצתה הוא למטה מעשרה Ⓜ ולא למעלה מעשרה, ואינו כן אלא צריך למחוק המ"ם של מעשרה וז"ל עשרה, ור"ל שהמחילה היא עשרה, וצדקו] [קטור פסקי הרא"ש שם פ"א אות ית] כתוב גם כן כמו כאן, גם שם טעות סופר אלא ז"ל עשרה, דהוא שיעור מחילה, ע"כ דבריו. ובאמת לא נכתבין צ"י לזה, וחלילה לומר שיהיה נדון משום קורה טפי במגיע למטה מעשרה ממה שמגיע למעלה מעשרה. אלא דלענין איסור אמר צ"י כן שלא יהיה הראש של הקורה למטה מעשרה, והוא דבר Ⓜ שלא ניתן להיכתב כאן. והעיקר שאין כאן טעות סופר לא צטור ולא צדקו, אלא דלרבותא אמרו כן, דכשהקורה היא למעלה מעשרה פשיטא שהיא כשירה משום קורה דהא לא נצטעל שם קורה משום מחילה דהא אין מחילה למעלה מעשרה כלל, וזה אפילו לרשב"א [עירובין יד, א ד"ה הניח קורה] כשר, דהא אמר קורה שהיא משוכה למטה מעשרה טפחים Ⓜ פסולה, שמע מינה דלמעלה מעשרה טפחים כשרה, על כן אמר הרא"ש [שם פ"א סימן ית] והטור דאינו כן אלא אפילו אם היא מגיע עד למטה מעשרה והוא אמינא דיש בה משום מחילה וצטעל שם קורה, קא משמע לן דלא צטעל שם קורה מפני גדלותה כיון שהקורה נראית. כל זה פשוט ואין להגיה כאן כלל. ותמוה לי דעת הרשב"א החולק על זה וסבירא ליה דצטעל שם הקורה מפני גדלותה, מאי שנה מסעיף י"ב [ס"ק ז] שזכרתי בשם רש"י לענין לחי הכולט לתוך המצוי דלא נצטעל שם לחי בצטיל שהוא גדול יותר אי ענדיה לשם לחי מעיקרה, ומאי שנה כאן לענין קורה דלא נימא הכי: (יד) מרווחים. ובסיפא מלוממנות, דבתרייהו אולין לתומרה:

ערך פ"ח פ"ה מהריק"ש

[19/08/2018]

בסיף בו אב"י וכו'. והמרווח יומר על המלוממנות חלי אצבע באתה אמת:

הגהות רע"א

הלמי כשיעור מצוי נפקא מתורת לחי, אם כן כיון דשיעור מצוי ארבע אמות מרווחות הכי נמי לחי הכולט לא יהא נפקא מתורת לחי עד שיהא ארבע אמות מרווחות, והא מה דאמר רב הונא ארבע אמות צריך לחי אחר צדדיה משמע ארבע אמות מלוממנות כפי הכלל המקור דלמטה דלמטה הוא מלוממנות, ואף אם נדחוק כיון דאמר כמצוי נדע דהיינו מרווחות שהוא שיעור מצוי, מכל מקום לרב יוסף דאינו חולק זה בשיעור מצוי דהא השיעור מצוי ארבעה טפחים אלא ללא נפקא מתורת לחי עד ארבע אמות, אם כן ממילא ארבע אמות היינו מלוממנות, דהוא בכלל מה שאמרנו דכל שיעורים דלהחמיר מלוממנות, וזה אינו נצטעל דפליגי (דכ"ה) [ואין ורב יוסף בפירושו דרב הונא ארבע אמות צריך לחי אחר, דלאבני ארבע אמות היינו מרווחות ולרב יוסף היינו מלוממנות. אלא על כרחך כפי ד' ה' הג"ל דהשיעורים בדקך ספק ולחומרא, משום הכי גם לאבני היא דלמי ארבע אמות צריך לחי אחר היינו ארבע אמות מלוממנות, דמה דשיעור מצוי ארבע אמות מרווחות היינו רק בדקך ספק ולחומרא, ואם כן בהצורך לענין לדון להלמי דלמי מתורת לחי כיון דיש בו שיעור מצוי אולין גם כן לחומרא דלרבע אמות מלוממנות הוי שיעור מצוי ולצורך לחי אחר להחמיר, ובאמת הוה לחי אחר כפי גבול עשרה טפחים מלוממנות מדקך ממה נפשך, דלא אהא דן האמות למרווחות, ממילא הלמי הראשון דלרבע אמות מלוממנות יש בו דין לחי, ומשמריה המצוי בחד מהן לחיות, ודו"ק. (ומדבריו חוספות אלו שכתבנו דרב יוסף דאמר בארבעה היינו בארבעה ומשהו, למדנו דבר חדש, דסבירא [להלן] דגם במשך החקק בעינן שיהא בו שיעור מצוי לגמרי, ואם רוחב מצוי ששה אמות בעינן שיהא לאורך המצוי ששה ומשהו, ולדירה צריך דאמר אף דבאותו החקק אי אפשר שיהיה בתים וחצירות פתוחים לחתוך, והרי בארבעה טפחים לא משכחת אלא דפתח בקרן וזוהו לא שייך בחקק דלא נמשך עד וזיות המצוי, צריך לומר דלענין בתים וחצירות מהני אותם חצירות שהיו לפניו מן החקק כיון דתשמישן גם באותו חקק, וכעין מה שכתבנו חוספות [שם] דף כ"ד [ע"פ] ד"ה לעבד צורת הפתח, לענין שביל כרמים, עיי"ש, אבל ארכו יתר על רחבו בעי בחוק חקק. אולם משתמית כל הפוסקים שכתבו דחוקק ארבע אמות, ולא אשתמיט חד מהפוסקים לכתוב דאם מצוי רחב יותר חמש אמות דבעי חמש אמות ומשהו, אלא ודאי דגם לענין חק מלאת מצטרפין גם כן המצוי שפלים מן החקק ולא בעינן בחקק רק שיעור אורך הכשר מצוי לפתוח, ובהו מחכשך אף אם (ורחב)

כ ונמשכת קצת וכו'. כלומר שהיא נמשכת למטה קצת יותר מעשרה ממקום שמתחלת, ואם כן הוה אמינא דהיא מחילה ופסולה משום קורה, ומשום מחילה נמי לא דהא מחילה תלוייה היא דהא הוא גבול עשרה טפחים מהקרקע, קא משמע לן דכשירה, עיין

צ"י [עמוד ע ד"ה ומ"ט] וצ"ח [עמוד עא ד"ה מכלן]. כא כשרה שאנו ב"י. דלמרינן צטעל ולכוד. אף על גב דקורה טפח אפילו גבול יותר משלשה אמרינן צטעל, שאני הכא דבעינן קורה על גבי מצוי (מוספות) שם ט, א ד"ה שאין: כב מרווחים. שיעור מרווחים יותר על מלוממנות הוא חלי אצבע לאמה (מגיד משנה שנה סוף פקק י"ז):

הקורה עליהם ואין ביתירות שפח שהוא שיעור קורה להיות נחשבים בקורה אם אינם גבוהים מכתלי המבוי שלשה ואין בנשייתם שלשה כא כשרה שאנו רואים כאלו הם על כתלי המבוי וכאלו הקורה נוגעת במבוי ואם יש בגבהן או בנשייתן שלשה פסולה:

כו הא דמבוי ניתר בלחי או קורה ידוקא בשאינו נמוך פחות מעשרה טפחים

י"ד (יד) כב מרווחים ואלא יהא רחבו יותר מעשר אמות מצומצמות ושיהא

ארבו ארבעה) אמות מרווחות או יותר אבל אם חסר אחד מכל אלו אין לו

ז. שם בגמרא:
ח. הרא"ש שם ודלא כהרשב"א [עירובין שם ד"ה הניח קורה], וכן פסק הטור [שם]:
ט. [גמרא] שם דף ח' [ע"פ] וכלוקימתא דרב אשי [שם ט, א] וכפירוש רש"י [שם מד"ה והי' דמין]:
י. שם בגמרא ה' [ע"פ]:
י"י. מהא דל"ה משמיה דרב נחמן שם ג, ב; כ"י סוף הסימן בשם הרא"ש שם סימן ג [ע"פ]:
כ. משנה דיש עירובין:
ל. שם בגמרא דף (ב') [ה'] [ע"פ] כ"ה: וי"ף שם ט; א; רמ"ם שם ט; רמ"ם שם פ"א סימן ד בשם הר"ם שם סימן ד:]

הגהות והערות

[ס] ראה קרנן נתנאל עירובין פ"א סימן יח אות ג:

[ט] אסנא כן הביאו הרא"ש והב"י שם את לשון הרשב"א, אף לפיניו דרשב"א הלשון שלא תהא משוכה למטה "עשרה" טפחים כשיעור מחילה וכו', ע"ש:

[סא] חוקן ממחירות זולקווא תקנ"ט:

[סב] וכן כתב הב"ח בשו"ת סימן נה [ד"ה וזי לא]. ובספרו שטות חיים [מסובי] [ל] הביא שמהר"ף והרא"ש [שבת פ"ו סוף סימן ב] והרב המניח [שם ט, א] והמנ"א [סימן שמ ס"ק טו] שמע להיפך, ועיין יד מלאכי כללי האלף אות ח:

[סג] סקור זה הוא גם להמשך הסעיף למלוממנות או מרווחות, לא אצטעל כדענו לחומרא:

(י) שיעור שפ"ח פחות מעשרה טפחים מרווחים. מתפקדה אם הן כללל דשיעור חכמים להחמיר בשמירתן ועלצות הוא בעין דרך ספק בלחיה אמות ויעשו ונקטין בכל פעם לחומרא, ואם כן הכי דמצוי רחב ארבעה טפחים מלוממנות להיש אומרים סעיף כ"ח בזה מהני ארכו דמצוי ארבע אמות מלוממנות וצדדיה עשרה טפחים מלוממנות להחמיר בלחי, דממה נפשך, אם נשער במרווחים המצוי אינו צריך חקן כיון דלאן ברחבו שיעור ארבעה טפחים מרווחות, ואם נשער במלוממנות מצוי קולא הפירוש מרווחות, והכי דקתני גבי חומרא היינו מלוממנות, וכלא אמרו חז"ל במפורש מצוי רחב ארבעה טפחים מלוממנות צריך חקן לחי ולצורך שיהא גבול עשרה טפחים מרווחות וארכו ארבע אמות מרווחות, וכן כלליהם, דנדר שפיר בעשר [כלא פ"ד משנה ד] היינו מלוממנות, וצדדיה גוונא אם מהני הרחקת כרם ארבע אמות מלוממנות, כיון דלא נשער מרווחות ממילא מותר מפני הגדר כיון דליכא עשר אמות מרווחות. ונראה לי ראיה ממוספות עירובין ה' א' ד"ה ואי בלרבעה, ואף על גב דלרבעה דאמר רב יוסף וכו', ומאי לא הקשו בפשיטות דהא ארבעה דקאמר רב יוסף היינו מרווחות דהא כל שיעורים דלהחמיר הוא מרווחות, ואי דגם שיעור בתים וחצירות פתוחות למחור דשיעור פתח ארבעה טפחים הוא גם כן מרווחות אם כן לא הקשו חוספות כלום, דשפיר יש לומר דלרבעה דקאמר רב יוסף היינו בלרבעה ממש ומכל מקום ארכו הוי יותר על רחבו, דהא היינו ארבעה היינו מרווחות ורחבו בלרבעה היינו מלוממנות, ופרינן שפיר הכי משכחת לה הא בעינן פתוח למחור שיעור פתח ארבעה טפחים מרווחות, אלא על כרחך כפי ד' הא ה"ל, ואם כן לא הוה מצי להקשות בפשיטות דהא ארבעה היינו מרווחות, דלא יש לומר דלרבעה דקאמר רב יוסף היינו כפי ארבעה דרחבו, דלא רחבו ארבעה טפחים מלוממנות גם ארכו בלרבעה טפחים מלוממנות, ובדקך ממה נפשך כנזכר לעיל, ופרינן שפיר דכדכא גוונא דליכא ארבעה טפחים מלוממנות הכי משכחת לה, לזה הקשו דגם כדכא גוונא דרחבו ארבעה טפחים מלוממנות בעינן ארכו יותר מלרבעה טפחים מלוממנות, דהא בעינן ארכו יותר על רחבו. עוד נראה לי מכוונא דהתם ראייה מהא דאמר אבי מנא אמינא לה דאמר [רמי בר חמא אמר] רב הונא לחי הכולט וכו' ורב יוסף לאשקי' מתורת לחי, ואם איתא דהך שיעור דמרווחות ומלוממנות מעיקר הדין אם כן לאבני דנקפא מתורת לחי חליא כשיעור מצוי, דלא

(יג קצת). עיין ט"ו. ועיין מ"א [ס"ק] כ'. וכללא הוא, קורה כל שהניחה למטה מעשרה טפחים או למעלה מעשרים אמה פסולה. ומיהו קורה עבה ורחבה ביותר והניחה וראשה העליון למעלה מעשרה טפחים, אף על פי שרחבה ומגיע לארץ למטה מעשרה טפחים כשירה, כיון שראש העליון למעלה מעשרה טפחים, דכאן עדיף מסעיף כ', דרואין מה שתוך עשרה טפחים כאלו אינן, וקא משמע לן המחבר לא מביעא אם רחבה הרבה ויש בה לערך עשרה טפחים ומונחת כולה למעלה מעשרה טפחים, דלא יצאה מתורת קורה אף על פי שיש בה רוחב עשרה טפחים כמחיצה, דלמעלה מעשרה טפחים לא שמיא מחיצה, אפילו מגיע רחבה למטה מעשרה טפחים ויותר משלשה טפחים לארץ דהוה אמינא יצאה מתורת קורה ופסולה, ומחיצה לא הוה דיותר משלשה טפחים לארץ, ואהא חולק הרשב"א ז"ל, קא משמע לן המחבר דכשירה. ומה שכתב מאי שנא מסעיף י"ב, באות ז' אי עבדי לשם לחי אפילו בולט ארבע אמות כשר בלחי, ומאי שנא קורה, עיין אליה רבה אות כ"ו דבלחי אין צריך כל כך היכרא כקורה, יע"ש. ודע דבסעיף י"ב בלחי המושך לרוחב המבוי לא קשה מסעיף ד' מי גרע בכותל ברוח רביעית, יש לומר כיון שהיה המבוי תחלה פרוץ במילואו ועתה תיקון בלחי אורח ארבע אמות ושלא בכיוון, תו לא ניתב בכך עד שיעמיד בכונה: **(יד) מרווחים**. עיין ט"ו. בכל הדגים אף בשל סופרים כאן אזלינן לחומרא, היכא דבעי עשרה טפחים בעינן מרווחת, והיכא דפוסל ביותר מעשר אמות וכדומה מצומצמות נמי פסלי. ועיין עולת שבת [ס"ק כא], ויש לעיין ביש עוד ספק אי מצטרפין לספק ספקא *, וצ"ע:

המחבר שאין רחנן טפח משמע כדעיה ראשונה בסעיף ח"י דלריך לקבל עשרה טפחים, ויבסידא מלומלמות לחומר, עיין ט"ו [ס"ק י"ד]:

תבנית קורה

ביאור הגר"א

[מד] וספיקא ביה אבא אב. שם דהא מיכסיא, משמע דבלאו הכי כשר אף על גב דנמשך, כן כתב הרא"ש נסמן, ודחה דברי הרשב"א נסמן דה' הניח קורה]. ולי נראה כדברי הרשב"א שפסק דאם נמשך פסול, כמו שכתוב בגמרא בהדיא שם

מחצית השקל

מכל מקום כאן לא מהני, דבעינן שתהיה ראוי להניח עליו ואם מרוחקים יותר מטפח אי אפשר להניח עליה אריח שאין ברחבה כי אם טפח וחמצה, וכאן אפילו אין ביניהם טפח מכל מקום כיון דאחד למעלה ואחד למטה אין ראויים להניח אריח עליהן: **(פ"ק ב) וגמשיבת כו'**. פלוגמא שהיא כו'. הוצרך לכתוב כן לאפקוץ מדעת הב"ח שכתב על דברי שו"ע ז"ל, הבין דהקפידא היא במה שמקצתה למטה מעשרה ולא כולה למעלה מעשרה, ושרי ליה מאריה, עכ"ל. ר"ל, דזה מלתא דפשיטא. ולכן פירש מ"א שר"ל למטה ממקום שמתחלת כו', ואם כן גובה הקורה עשרה טפחים, אבל אינו מגיע עד סמוך לקרקע. וכן פירש הב"ח דברי הטור, ע"ש. וכתב נבי"ח סוף עמוד ען דאינו דומה למחצלת, שאין הקורה נראית

שם ספיקא ביה הא דמביי ניתר בלחי או קורה וכו' וי"א וי"א רחבו יותר משערי אמות מצומצמות. נ"ב, הנה זה הוי פלוגמא (ס)פסקא קמח דעירובין [ג, ב]. דלחי סנירל ליה דלמות מניו ואמות סוכה בלמה בת תמשה, ורנח סנירל ליה בלמה בת ששה רק מלומלמות. והנה הרא"ש כתב שם [סמן ב] דהלכתא כרנא, דמלימל דלחי מוקי לה [שם ה, א] כרנן שמעון בן גמליאל ונלמח דרנח ככילי עולמח, נ"ב. ומתהני למה ליה דלחי זו, נלחו הכי כו' מפורש בש"ס [קידושין ג, א] דנכל מלוקס הלכא כרנא נגד לחי נגד מיעיל קנ"ס. ואין לומר דלחי דוקא בשל מורה ולא דגרבנן, זה אינו, מלח דלחי נזה הוי רנח לקולא ולס כן מכל שכן דגרבנן הלכא כרנא להקל, ועוד דלחי ביעיל קנ"ס הוי לחי השומד מלחי ניערובין עו, אן ואס כן מוכח דגם דגרבנן שייך קן כללן. גס רלחי שם כהנא"ש אות ד' דמפלגל שם אס הלכא כרנ יוסק [שם ה, ב] דהוא רניה דלחי או כלחי, ומיכח דסנירל ליה דמה דקיממא לן [ומסומת קידושין מה, ב ד"ה הוה] הלכא כהנרלי מלחי ורנח ואילן, אין לחי ורנח עולמו ככלל ועיין בנחירי דלחי ורחיין סימן קנ"ו ספיקא י"ח הנלחי שם [קן] בשם הב"ח וי"ד שם עמוד שם ד"ה הבין [סו] (להיפוך), ובחיבוי ספי החיס סימן שכ"ח [קושורס חי נפש ח"א פרק ו], ומימה שנגלס מהס דגרי הרלשונס הללו סוכנא כהנא"ש כלן, וי"ע. שוב רלחי שסוקסיל שסוקסיל על הרא"ש למה ליה לטעמא דאין הלכא כלחי מלח דלחי רק כרנן שמעון בן גמליאל ורנח ככילי עולמח והכי נלחו הכי לחי ורנח הלכא כרנא כר מיעיל קנ"ס, וההניס נזה הקרבן נמנלח [שם אות ה] ונתקח בזה. ולפענ"ד יש לומר יותר נכון, דהנה רנח אמר הללו עולמות, ורש"י [נ"ה הלל שוחותן] פירש עולמות מלומלמות, ולפי זה יש לומר דהך סימן ביעיל קנ"ס הוי העיין מרמו על עולמות, או המ"ס קן קנ"ס על מלומלמות, ומה הלכא כלחי, יש לומר דידלח נזה הלכא כלחי ורנח מיעיל קנ"ס, ומה דפסק הש"ס בעד וומס כננא קמא נע, אן ונמומח אולב נעילת כסנירלדין [מ, א] כלחי, יש לומר דהש"ס הוי מקוול דהלכא כלחי ביעיל קנ"ס והכי נעלמו מסוקסיל אס העיין מרמו על עולמות אכל בעד

אשל אברהם

ב ונמשכת. עיין מ"א. ועיין ט"ו [ס"ק] י"ג. והנה קורה כשכולה למטה מעשרה טפחים פסולה, וכל ששפתה עליונה למעלה מעשרה טפחים אף על פי שנמשכת הרכש שלה למטה מעשרה טפחים כשירה, וקא משמע לן דקורה רחבה עשרה טפחים ונמשכת קלמ מהעשרה טפחים למטה מעשרה טפחים גובה של המצוי, דהוה אמינא מחיצה הוה ופסולה דיש חלל שלשה טפחים, קא משמע לן דקורה הוה. ולא דמי למחצלת, דאין נראה הקורה. ולכאורה משמע ממ"א דפיש "למטה מעשרה", מ"ס מעשרה מ"ס היחידון, והכי פירוש, שכולה מונחת למעלה ועשרה טפחים, שיש עשרה טפחים צין שפת התחתונה לארך, והקורה רחבה יותר מעשרה טפחים, והוה אמינא מחיצה הוה ופסולה, קא משמע לן. ואס כן מה שכתב מחיצה חלויה דגבוס עשרה טפחים מהקרקע אמת הוה וקושטא קאמר, ואי נמי שלשה טפחים לאו מחיצה. ואמנם יש לומר כמו שכתוב בט"ו כל שמתחלת למעלה מעשרה טפחים אף נמשכת לתוך עשרה טפחים לארך שרי, וי"א"ה שם יבואר: **כא בשדה**. עיין מ"א. הליור בגמרא עירובין ט' א' כרז אשי נעך שמי יחידות גשיפות נוטות לתוך חלל המצוי ועליהם קורה קלרה, אס אין בגבוסן של יחידות מראש החומה שלשה טפחים וגס גנטיימן ראש הימד שהקורה נסמך עליו אין מרוחק שלשה טפחים מהכותל, אמרינן שבות ולבוד, דהיינו השפל כאלו הקורה מונח גבוה בראשי הכתלים, ולבוד להאריך הקורה כאלו מונחת על הכתלים, עיין פירוש רש"י שם וד"ה ואין. ויכול להיות גבוה מסתל יותר משלשה טפחים ומכל מקום אין רחוק הקורה מראשי הכותל שלשה טפחים, וכן איפכא ציתדות כמין דל"מ וכדומה. ודע דמודדין גיושר שלשה טפחים, כי אלכסון יש יותר, ועיין מוספות ד"ה שאין. ועיין סעיף ח"י מעמידים וט"ו [ס"ק] י"ד, ושם לא הוזכר רק באורכן שלשה ולא גנטיימן, יע"ש. ומכל מקום קשה, (מ"מ) [אי נמן] ^{סו} יש ברחבן טפח אפילו הוי יש לומר דאין צריך לקבל אריח כי אס לקבל הקורה, וי"ע. וממה שכתב הכ"י עמוד עד ד"ה וי"ש נגזוהן הציאו. ובסידא מלומלמות לחומר, עיין ט"ו [ס"ק י"ד]:

ביאור הגר"א

ג' ב' חללה עשרה, ומה שכתוב דהא מכסיא איירי למעלה מעשרה ופסול משום דמכסיא, ומחיצה נמי ליכא דהוי מחיצה שהגדיים כו'. ונתחלקה קרשיית הרא"ש: **[מה] וספיקא ביה מרווחים [כו'] מצומצמות**. שם ג' ב':

וסוברים שעל ידי המחצלת המבוי ניתרת, אבל כשהקורה נראית, בשביל גודלה לא נפקא מתורת קורה, כן כתב הרא"ש [עירובין פ"א סימן יח]: **(פ"ק בא) בשדה כו'**. חבוס. ר"ל, אף שגבוהים מן הכותל אמרינן חביט, כאלו הן מונחים למטה סמוך לכותל, אלא דהא אפילו היה מונח למטה הא מרוחק מכל צד מן הכותל דהא הקורה קצרה, אלא משום דאין רחוק שלשה טפחים אמרינן לבוד משני צדדים. ודע דמה שכתוב בשו"ע ועקמיתות נוטה לתוך המבוי, ר"ל לא לצד חוץ, אלא נגד הכותל לרוחב המבוי: **אף על גב דבבבקה טפח אפילו גבוה כו'**. כדלקמן סימן תרל"א סעיף ה': **(כ"ב) מרווחים כו'**. הצי אצבע כו'. כל מקום שמוזכר בשו"ע אצבע ר"ל אגודל, ובמקום רחב שבאגודל:

חבמת שלמה

ומס אין הלכה כלחי, או להיפוך דהעיין מרמו על עד וומס רק המ"ס מרמו על מלומלמות ונמומח אין הלכה כלחי, וסין דמספקא ליה קיממא לן כסרווייכו לחומרל כלחי, דלחי מחמיר שם כסרווייכו, אכל לעולם יש לומר דעולמות דלחן הוי חד מסומני בע"ל קנ"ס ונפטר דהוי לחומרל, לכך כמח הרא"ש דמה מסתבירל דאין הלכה כלחי דהוי כהנא, ולכך אין זה מיעיל קנ"ס, ואחי שפיר. כן נראה להלמן בעד הרא"ש, וזה נוח יותר ממתקיים שלסם למעיין בזה. וי"ק:

והנה צהיימו בזה קשה לי כמה דקאמרי הן לחי הן רנח דבבבקה דהוי לחומרל הוה בת חמס או הוי מלומלמות, והכל כיון דהוי לחומרל, וקשה הרי אמרינן בבבקה פירק ג' [נל, ב] גבי רבי יהודה אומר אין סוכה ניהבא אלא בצרעיה מיניס שכלוב מקל ומומר, ואמרי שם רבנן כל דין שאתה דן מחללו להחמיר וסופי להקל אין דין, לא מלח בצרעית מיניס יהא יושב ויטל וכו' אס כן מוכח דחומרל זו קולא היא, אס כן הכא נמי הוי קולא, אס אין לו סוכה היא ביומן עוקמה בצרעט אמות מלומלמות או בגבוס עשרים מלומלמות אס כן אס יומח שדא פסולה ואין לו אחרת יהיה יושב ויטל, אס כן הוי חומרל זו קולא, והיאך דהוי לחומרל הרי הוי חומרל דלחי לדי קולא [ובשלתמא בנמיו הוי רק חומרל, דנלחו הכי לחי מטלטל כה]. ואין לומר דבשלתמא הסם דמדבר מן דין מורה, אס מדין מורה לא הוי סוכה רק בצרעית מיניס שוב אף בדין לו אחרת פטיר מלעב בו, לכך נחשב חומרל דלחי לדי קולא, אכל בזה דהיי רק דרבנן אס כן בלמח אס אין לו אחרת יושב בוו ולכך לא הוי חומרל דלחי לדי קולא, אף אס כן קשה למה פריך הש"ס [עירובין ג, ב] דהוי קולא במשך ארבע אמות ילמירון [אחד] [אלאשון] לא סנירל אף ליה דרנח אמות קאמר, הוה ליה להקשות טפי הרי בגביסה דיומן עקומה נמי אס קולא אס אין לו אחרת אס מחמיר לעב בוו או לאו אז משערינן בלמה בת ששה, ובעל כרחך מוכרחין אנו לומר דרנח אמות קאמר, אס כן קשה ללשנא קמח דלא סנירל ליה רנח אמות קאמר, ועי"ג וי"ק:

אוצר מפרשים

צריך להיות למעלה מעשרה וניכר שלא הניח הקורה הזה משום הכשר הקורה כי אם בתורת מחיצה שהקורה רחבה עשרה, קא משמע לן דמכל מקום כשר, ומה שנכנס מן הקורה תוך עשרה רואין כו'. ולפי הנחה זו אין צריכין להגות ב"ח [עמוד שא ד"ה מכל וט"ו [סיף יג] ומג"א [סיף כ], ע"ש:

(נתיב הי"ב)

עג

יד אפרים

(שם סי"ב) אין צריך ל"סידא שום דבר לענין הכשר דבר זה שאני בעיניי בוו כמו בעקפומית שפה שנתקמם הוא פסול אלא שרואין מה שיש תוך עשרה באילו אינו וכל זה אינו ענין לכאן שעישה קורה רחבה מלמעלה ומשבוה למטהומכל פקום פשוט כו', כצ"ל:

(שם) לממה מעשרה דוקא, ר"ל, דאף בהוה אמינא של הב"י שכתב דאי במונחת למטה מעשרה, אין ר"ל דזה יהיה גורם היתור, דפשיטא דזה אינו, רק שהב"י אמר דאי אפשר לאוקמי כלל במונחת למטה מעשרה לגמרי, אלא ר"ל שראשה למעלה רק שרחבה ונמשכת קצת למטה. אך מה שכתב הט"ו על הב"ח וחי"א"ה י"פור כו', נראה שהבין מה שכתב הב"ח דהקפידא הוא כו', היינו קפידא להחיר שאין מתירין אלא תוך עשרה, והיינו כמו שכתב הב"י בהוה אמינא דידיה כמו שנתבאר לעיל. ובאמת ליתא, דכוונת הב"ח מה שכתב דהקפידא הוא כו', הוה על הקפידא לאסור, ור"ל דהב"י מפרש דהרשב"א קא משמע לן דמשבוה קצת למטה גם כן כשר, דלא תימא שיש קפידא מה שמקצתה למטה מעשרה שאין מותר אלא אם כן כולה למעלה מעשרה וקא משמע לן דאף בכהאי גונא נמי כשר, ועל זה השיג הב"ח דהרשב"א מיירי מענין שהקורה עצמה רחבה עשרה טפחים. ודברי

ש"ס כדי שינעם מן החי וימות, כי כן כלשון זה מדה כי"ג ד':
ה' א' דהא קיימי מחינות, כי"ג ע' שאלת יעבץ ס"ו ו':
ש"ס ויעלה הים שרטון, כי"ג ע' תוס' לקמן י"ב ב' ד"ה הבא
 במאי עסקי' ולקמן כי"ד ב' ד"ה אין עושין כו' ולקמן פ"ז
 ב' ד"ה אלא אי"ב עשו כו':

ש"ס ב' לדברי המהיר אסור לדברי האוסר מותר רבא אמר
 לדברי האוסר נמי אסור, כי"ג כעין זה זבחים ע"ז
 א' לדברי המכשיר פסול לדברי הפוסל מכשיר רבא אמר אף
 לדברי הפוסל פסול וע"ע ל' לדברי המהיר אסור לדברי האוסר
 מותר כשכח מיד א' וע"ע חולין ע"ה א' לדברי האוסר מהיר
 לדברי המהיר אוסר רבא אמר לדברי המהיר נמי מותר:
ב' א' מיד מרוח אחת אמרי' כו' מב' רוחות לא אמרי' כו',
 כי"ג דוגמתו לקמן נ"ה א' וע"ע סוכה ד' א' מיד דופן
 עקומה מרוח אחת אמרי' אבל כל רוח ורוח לא:

י' ב' ש"ת עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות לא הוי עומד,
 כי"ג לקמן ע"ז ב' ומשין דוגמא בזבחים פ"ז ב' והא אויר
 י"ס בין כשכ למזבח רוצי לכבש ככש רוצי למזבח כמזבח ע"ש
 הרי דכגורר את האבר מן הכבש למזבח וילא חליו מן הכבש לא
 הוי ירוד כיון דמחליו האחר כבר י"ס מקלמו על המזבח ולכן בעל
 מה שבנתיים נגד האויר אל הרוב אשר הוא רק מזירוף ב'
 הגדרים יחד וזה דוגמא לעומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות
 ואולם עומד מרובה על הפרוץ מב' רוחות גרע מדהתם דבעומד
 כו' הפרוץ רוב נגד כי"א בפ"ע וע' עוד שו"ת ח"ל ס"ו נ"ט
 מש"כ כזה ראמרי' רוב ע"י זירוף מב' מקומות ע"ש וה"י לו
 להביא גמ' זבחים הנ"ל ומש"כ בתשובה הנ"ל ואנן לא אשכחן
 בשום דוכתא שני מקומות שאין בכל אחד כשיעור וי"ס ביניהם דבר
 המותר שיעטרפו לאיסור כו' ע"ש ע' דוגמא פאה פ"ז מי"ט ר'
 יוסי אומר אם באתה רשות העני באמנע אינן מלטרפין וע"ע
 חלה פ"ד מ"ג שני קבים וקב אורז כו' באמנע אינן מלטרפים
 ואולם ברי"ס ש"ס בשם הירושלמי דקב הקדש באמנע מנרק הואיל
 וראוי לפדותו ולחייבו וא"כ גם בנידון הח"ל ש"ס הרי בידו לזרוע
 גם מה שבנתיים וראוי שיעטקו ובאתי רק להעיר וע"ע בעניין
 זירוף רוב מב' לדרים בשו"ת מהר"ט חלק ב' ס"ו ט' והובא
 בפתחי תשובה יו"ד ס"ו ל"ט סק"ה ע"ה במהרי"ט בכל
 התשובה:

ש"ס דאמי אוירא דהאי גיסא ואוירא דהאי גיסא ומבטל לוי,
 כי"ג כזה לקמן פ"ז ב':

ש"ס וכולי האי לא אטרחו רבנן, כי"ג כלי זה צ"ק ס"ב ב'
 ועמ"ש בגליון:

ש"ס תודיה ואלבעייס כ' לא שייך בעור העסלא שהוא כלי
 כו' וריב"ז מפרש כו', כי"ג ע' שאלת יעבץ ס"ו כ'
 דין מזה שא"ל שיהי' הכתפות של בגד של ימים רחבים ואין לחוש
 לאמי אוירא כו' כיון דאינו מחילה וגם אי"ל זירוף האויר ע"ש
 וע' תוס' לקמן י"ז ב' ד"ה וארבעה כו' דסברא דאמי אוירא
 כו' ומבטל הוא רק דרבנן ע"ש וא"כ בפשיטות לא מהני זה
 לפסור מציית כיון דמה"ט הבגד מחויב בציית ולא שייך דרבנן
 להקל ואולם בהוס' ישי"ס לקמן ש"ס י"ז ב' כתבו דסברא דאמי
 אוירא כו' ומבטל הוא מה"ט ע"ה:

י"א א' מדברי רבינו נלמד, כי"ג כלי זה בינה כ"ה א':

ש"ס ב' אשכחינהו ר' אחא, כי"ג דוגמתו לקמן י"ג ב' אשכחי'
 רבינא וכו' וע' שו"ת תשבץ ח"ב ס"ו כ"ט:

י"ב ב' א"ר זירא כמה מכונן שמעתא דסבי, כי"ג כלי זה צ"ב
 קמ"ט ב':

י"ג א' מי"ט לזבוב, כי"ג כזה צ"ב קס"ו ב' חיי"ט לזבוב וע"ע:
ש"ס ב' שלא יכלו חביריו לעמוד על סוף דעתו, כי"ג דוגמת ל'
 זה מנחות ד' א' כלום הגענו לסוף דעתו של ר"ש:

שס

ב' א' שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין שאל'
 ושחטנו פתח אוהל מועד בזמן שפתוחין ולא בזמן שהן
 נעולים, כי"ג ע' מסורת הש"ס והוזכר עוד נזיר מ"ה א' ע"ש
 ברש"י ד"ה תזיר וע"ש ג"כ דר"ש כזה וגלח הנזיר פתח אוהל מועד
 כ"ז שאין פתח אוהל מועד פתוח אינו מנלח:

ש"ס ב' ור' יהודה מכשיר עד מ' ונ' אמה ותני בר קפרא
 עד מאה, כי"ג כזה באיכה רבתי ע"ה"כ רבתי ע"ש ואין
 לך כל פסח ופסח שלא ה' עליו מנויין יותר מעשרה תני ר'
 חי"א אפי' מ' ואפי' נ' בר קפרא אמר אפי' ק':

ג' א' נעשו כשפודין של מחבת, כי"ג כלי זה סוכה י"ד ב':

ש"ס מבוי דלרבים מוכרי אהדרי, כי"ג כזה שבת קמ"ז ב' וע"ע
 י"ב ב' רש"י ד"ה הא תרי שפיר דמי וע' לקמן י"ה א' רש"י
 ד"ה בור הרבים:

ש"ס מבוי דלרבים היא סמכי אהדרי, כי"ג דוגמתו חולין ל' א'
 ליחוס דילמא סמכי אהדרי כו' וע"ע צ"ת ק"ט א' השפא
 חמשה סמכי אהדרי כו':

ש"ס ב' הללו שוחקות והללו עזבות, כי"ג כל היכא דעזבות או
 שוחקות לחומרא כיו"ל בתרייהו וכן ד' אמות דביה
 בפ"ק דסוכה וכן ד' אמות להפלה [נ' הכוונה לאיסור ישיבה הוד'
 ד' אמות של תפלה] או להרחקת מנוחה או למציאה או לעבודת
 הכרם או להרחקת נזאה בפ"ג דברכות, דוקא ס"י קע"א ומ"ט
 או למציאה י"ס לרוב כו' רש"י לא שייך קולא וחומרא וא"כ לומר
 דא"ס הית' מציאה בתוך ד' אמות שוחקות של ראובן ובא אח"כ
 סמטון וקרב אליו בד' אמות מלוממות ואח"כ תפס ראובן את
 המציאה דמיא ספק ממון להקל ולא יוכל שמטון להוציא ממנו
 יל"ע כזה אי מהני תפיסת ראובן כיון דקיינו של ראובן ספק
 וקיינו של שמטון וודאי ואין ספק מוציא מידי וודאי ואין מבואר
 בהא דאין ספק מוציא כו' דיועיל תפיסה וגם יל"ע דכיון דנ'
 דשוחקות ועזבות הוא ספק מרזולי' לחומרא בכל מקום אי"ב מדוע
 לגבי מילי דרבנן כמבוי וד' אמות להפלה ולהרחקת מנוחה לא
 כיו"ל לקולא בכל סדרי' לקולא וראיתי בשו"ת תשבץ ח"ג ס"י
 רכ"ב דכ' וכל אלו השיעורים הם שחוקים דבמקוה בע"י אמות
 שוחקות באמה בת ששה טפחים להחמיר דבשל תורה מחמירין
 לאסוקי נפשי' מכל ספקא עכ"ל ומשמע מדבריו דברבנן אולי'
 לקולא וע"ע מאמת מבוי וכ"ל:

ה' א' בגיורה שחא יפחות, כי"ג כזה לקמן ל' ב' גזיר' שחא
 יפחת הגו וע"ע לקמן ע"ס א' ולעיל ג' א':

ש"ס רש"י ד"ה גזירה שחא יפחת כ' חוקמי' אחרבעה דחשיבי
 בכל דוכתא, כי"ג ל' הגמ' סוכה י' א' שלא מלינו מקום
 חשוב פחות מארבעה ולקמן כ"ה א' כיון דלא הוי מקום ד' לא
 חשיב ולקמן פ"ז ב' א' איכא מקום ד' חשיב כו' וע"ע צ"ב נ"ט
 ב' ע"ש ברש"י ד"ה הכי קאמר החזיק דכ' דאין מקום חשוב
 בפחות מד' על ד"י ע"ש:

ש"ס ב' דמספי ב"י או דמזלר ב"י, כי"ג מעין זה מגילה י"ט
 א' אבל מחסרא ומייתרא פורתא לית לן בה:

ש"ס תודיה שפרטו כ' דגמירי לה חסיני כו', ע"ב ע' שו"ת
 מות יאיר ס"י ק"ב אות י"ט ועוד ש"ס אות ה':

י' א' דאיכא גידודי, כי"ג כלי זה לקמן י"ב ב':

ש"ס ב' תודיה וכו' כ' מורה הוא דמדאורייתא אין חילוק כו',
 כי"ג ע' מהרש"א וע' פנ"י שבת ו' ב' ד"ה מיהו
 לכאורה דעיקר שיעורא ד"ג אמה ושלש ל"י יהודה הוי מילתא
 בלא טעמא כו' ע"ש:

י' א' כי לא עבדינן כחומרי דבי תרי היכא דסמרי אהדרי, כי"ג
 ע' שו"ת הרדב"ז ח"א ס"י רמ"ב וז"ע וע"ע שו"ת הרא"ש
 כלל כ' אות ט"ז ד"ה תשובה מש"ס ומה שקשה לך תרי חומרי
 דסמרי אהדרי כו' ע"ה וע' תוס' נדה ל"ז א' ד"ה הלכתא:

23/07/2018

אוצר החכמה

(ב) גמ' השתחא הא אמרי
לקמן דלא נריכי
לקדושי:

מסורת בידנו מאנשי
כנסת הגדולה כל יהי
לשון צעק הוא. ה' יהי
בימי הה. ועוד מסורת
מאנשי כנסת
הגדולה אמרן ואמציה
אחים הו ואסיקנא כל כלה
שצנתה בבית חמיה וזכה
לצאת ממנה מלכים
ונביאים מעל לך מתקום.
ועוד מסורת בידנו מקום
אורח [אינן] מן המדר.

[נדפס בסוף המסכת]

6 בכת"י ואבע"א חדא
מינייהו ר"א ב"י, וכ"ה
כשבעות
7 [צ"ל **כאשר**]
[גליין]: **7** [ג]
בקרא
דשמואל ב' ז בענין ויהי
כי ישב המלך בכיתו ויהי
כתוב האתה תבנה לי בית
לשבתח [גליין]: **7** [צ"ל
ערב ויהי בקר]
[גליין]: **8** [צ"ל **אלה**
אמר] [גליין], וכ"ה
הכתב ונא (אמנונ ונא)

[illegible]

לְךָ בְּבִיתוֹ וְיֵי תַנִּיחַ לוֹ
וְיִקְרָא עָלָיו (א) ח
לְשֵׁנִי לְמִלָּךְ שְׁמֹחֶה לְךָ
(ב) וְתֵי בִימֵי אָחִיו בֶּן
עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְצִדְקִיָּהוּ
בִימֵי עֲוֵיָהוּ יוֹתֵם אָחִיו
מִשׁ אֲמוֹת בֶּנְיָן הַכְּרוּב
יִדְעֵה הַדָּם וְתֵי לִי
כֶּשֶׁם מִחֲצִיתוֹ חֲשִׁשִׁים
דו כִּי אֵין לֵה אֵב וְאֵם
אֲתָכֶם וְנִסְתַּחֲתֶם מִעַל
בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם וּבֵין
הָאֱלֹהִים גַּם זֶה הַכֵּל
מֵאֵם (ד) וְיִקְרָא עָלָיו

לִשְׁחֹן צָעַר וַיְהִי בִימֵי אַחֲשָׁרוּשׁ הוּא הָמֶן ^א וַיְהִי בִימֵי ^ב
 וַיֵּרָא ה' כִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם ^ג וַיְהִי בְּנִסְמָעִם מִקֶּדֶם ^ד הַבְּרִית
 בְּבִהּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּידְרָחוֹ וַחֲרָבוֹ שְׁלֹפָה בִּידֹ ^ה וַיְהִי ה' אֶת ^ו
 כִּי אֶת חֲנָה אֹהֵב הוּא ^ז מִגֵּר רַחֲמָה ^ח וַיְהִי ^ט וְזֶן שְׁמוּאֵל
 וַיְהִי עֵמֶן ^י וַיְהִי שְׁאוּל עֹיִן אֶת דָּוִד ^{יא} וַיְהִי כִּי יֵשֶׁב
 וַיְהִי בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי וַתֵּנִיֵּא אוֹתוֹ הַיּוֹם הִיתָה שְׂמִיחָה לָפָנַי
 הֵכֵא וַיְהִי בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי וַתְּכִתִּיב הָסֵם ^{יב} וַיְהִי ^{יג} (בָּקָר) יוֹם
 שְׁנֵה וַאֲרַבְעַ מֵאוֹת שָׁנָה וַתְּכִתִּיב ^{יד} וַיְהִי כֹאשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב
 וַשְּׁנֵי הָאֵלִים וַיִּשְׁלֵי הָאֵלִים מִבֹּאֵם ^{טו} אִמָּר רַב אִשִּׁי עָלַי
 צָעַר חֲמִשָּׁה וַיְהִי בִימֵי הוּו וַיְהִי בִימֵי אַחֲשָׁרוּשׁ וַיְהִי בִימֵי
 וַיְהִי בִימֵי יְהוֹיָקִים (א"ר ^{טז}) לֹא דָבָר זֶה מִסּוּרֹת בִּידְנֵנו
 דִּיא"ר שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אִמָּר רַבִּי יוֹנָתָן כָּל כֻּלָּה ^{יז}
 וַנִּבְיָאִים מְגַלִּין מִתַּמָּר דְּכִתִּיב ^{יח} וַיֵּרָאֵה יְהוֹרָה וַיַּחֲשֶׁבֶה לִּי
 אֵלָא מִשּׁוּם דְּכַסְתָּה פְּנֵיהַ בְּבֵית חֲמָה וְלֹא הוּא יָדַע
 נְבִיאִים ^{יט} דִּיא"ר לֹא מִסּוּרֹת בִּידְנֵנו מֵאַבּוֹתֵינוּ אִמָּרִין וַאֲמַצְטִין
 דְּבָרֵי זֶה ^כ מִסּוּרֹת בִּידְנֵנו מֵאַבּוֹתֵינוּ מְקוֹם אַרְזֵן אִינֵי מֶן
 אֲמוּת ^{כא} לְכָל רוּחַ וַתְּכִתִּיב ^{כב} וְלִפְנֵי הַדְּבִיר עֲשִׂירִים אֲמָה אוֹר
 הָאֲחֹד עֶשֶׂר אֲמוּת ^{כג} אַרְזֵן גּוֹפִיֵה הֵכֵא הוּא קָאֵי אֵלָא לֹא
 גֵּלָהָ פִּרְשָׁתָּה מִרַבָּא ^{כד} וְקִמְתִּי עֲלֵיהֶם וְגוֹ וַתְּכִתִּיב לֵי
 לֵהָא לִשְׁחֹן נִין הַ מַּלְכוּת ^{כה} וְכַד ^{כו} וַשְׁתִּי רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי
 יַעֲלָה כְרוּשׁ וַתַּחַת הַסְּרַפָּה יַעֲלָה הָדָם תַּחַת הַנְּעֻצִין

שאר זה צִיָּוִן. קשה שעדיין הם מספרין [צצצצ] גלגלן ונראה לדו"ה לומר [לשון] שהמלכים שמשתמשו בו שאין שאר [הטעם] מכריזין [?]:
רבה בר עופרין. גרסינן ולא גרסינן עפרין דסר רשעים ירקב^(ק) ולא מסקו בשמיטתא שנה

[illegible][illegible]

(א) ואם לא תאל עז
 למלאת לו שנה תמימה
 עבדו כעבד אשור
 אשר לו חמה לצמיחת
 בקעה אותו לדרכיו לא
 יקנה ביבול: (ויקרא כ"ז
 כ"ד)
 (ב) ויהי בימי אחשוורוש
 הוא אחשוורוש המלך
 שהיה ועד כשיש שבע
 עשרים ובהא מדתו:
 (אסתר א' א)
 (ג) ויהי בימי שש
 השפספס ויהי רעב
 בארץ וכל אדם שבת
 לחם יהודה לרע בעיר
 מואב הוא ואשתו וכו'
 (וינ' א'
 (ד) ויהי בי החל האדם
 לרב על פני האדמה
 ובעד ילדו להם:
 (מלכות א'
 (ה)

(ו) וַיֵּאָדָה יְיָ כִּי רַבָּה רַעַת
הָאָדָם בְּאָרֶץ וְכָל יָצָד
מִהֶשְׁבֶּת לִבּוֹ רָק רָע
כָּל הַיּוֹם: [בראשית ה, ה]

(ז) וַיְהִי בְּנֹסֶעִם מִקְדָּם
יִמְצֹא כִקְעָה בְּאָרֶץ
שְׁנַעַר וַיִּשְׁבוּ שָׁם:
[בראשית יא, ב]

וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנֶה
לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וּרְאֵשׁוֹ
בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם
פָּן גִּפְזִין עַל פְּנֵי כָל
הָאָרֶץ: | בְּרֵאשִׁית א, ד |

וְהָיָה בְּיוֹם אֲמֹרָל
מֶלֶךְ שְׁנֵעַר אֲרִיז מֶלֶךְ
אֶלְסֵר כְּדִלְעֵמֶר מֶלֶךְ
גִּילָם וְתִדְעֵל מֶלֶךְ
זֵיוֹם: עָשׂוּ מִלְחָמָה אֶת
בְּרַע מֶלֶךְ סֶרֶם וְאֶת
בְּרִשָׁע מֶלֶךְ עַמְרָה
שְׁנָאֵב מֶלֶךְ אֲדָמָה
שְׁמֵאבֶר מֶלֶךְ צִבְיוֹם
וּמֶלֶךְ בִּלְע הָיָה צֵעֵר:

(ט) ויהי בְּהִיּוֹת יְהוֹשֻׁעַ
מִדְּרִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא
הַהָה אִישׁ עֹמֵד לִנְגְדוֹ
הֶרְבּוּ שְׁלֹפָה בִּידוֹ
יָקָד יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו
וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנִי אַתָּה
אִם לְצָרִינִי: [יהושע ה, יג]

וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ כָּל הָאָדָם:
 יִשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְעַל פָּתָם יִשָּׂא עֹבֵן
 בֶּן כְּרִמְיָ בֶּן יִבְדִּי בֶן
 יִרְהֵ לַמִּשְׁפָּה וְיִרְחֹם בֶּן
 הַחֶרֶם וְיִרְאֵי אֶף יִבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל: (דברים יב: יא)

(ב) וּלְחַנּוּת יִתֵּן מִנֶּה
אֶתְּ אֶתְּ אֶפֶס כִּי אֶת
חֲנֻה אֶהֱב וְיִסְגֵּר
לְחַמּוֹת: שְׁמַעְלָא א. כ. ה.

(ג) וַיְהִי כִּאֲשֶׁר זָקַן
שְׁמוּאֵל וַיֵּשֶׁב אֶת בְּנוֹ
זִמְרֹנִים לַיִּשְׂרָאֵל:

(ד) וְלֹא תִלְכּוּ בְנֵי
הָעָרִים וְיָמֵינוּ מִדְּרֹכֵינוּ

מִפְּעַע וַיִּקְהוּ שָׁחַד וַיִּפְּאוּ
מִסְבִּיב מִכָּל אִיבֵיו: [שם]

ישראל ויבן הבית ליהוה
ויהוה יתן
לך ולישראל
ועל ישראל
ועל כל
העם אשר
עמך ויהוה
יבנה לך
בית ויהוה
יתן לך
ועל ישראל
ועל כל
העם אשר
עמך ויהוה
יבנה לך
בית ויהוה
יתן לך

בעיניו יראה כאלו נרפא נגע הרעת — מן הרוע בעלמו ולא ע"י עזרתו מקדש, וכאלו הוא מעלמו שז לפניו בכל יכולתו.

א יאמר והנה נרפא נגע הרעת מן הרוע. כי דרכי חלקינו ממכה עלמה מתקן רט"ו כמ"ש כל המקובלי

כי התיבות בעלמם מתהפכים לטוב כמו מלר"ה נעשה רל"ה מנג"ע ע"כ וכה"ל או שום גמטרי' ואופן בעולם.

ועד"ז אמרתי מה דכתיב [תהלים ק"ה] פרו עין למסך ואם להאיר לילה, דקדק בזה הלשון כי ישראל היו נתונים

בדין אז אם לאבד עם המלרים או להכלל וסדין ה"י אז לשדוף המלרים באש ערס ירדס אל הים, והוא ע"י

מלאך שרף אש אשר הסיר אופני מרכבות, וכשתהפך נעשה משרף פ"ר ע"כ עין למסך והאש נעשה לטוב להאיר

להם הלילה, וכן כתיב [שם ע"ח] ואש נשקה ביעקב וגם אף עלה בישראל כי לא האמינו בחלקים ולא בטחו בישועתו

ויזו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן לאכול ודגן שמים נתן למו. והפסוק תמוה כיון שהזכיר כי

בערה גם אף ח"ך אמר אח"כ וימטר עליהם מן לאכול. אבל הענין כי הבעל חוטא, הוא חוטא יותר כשהוא בועה

בה בחטאו כי במלחז"ל [שבת קל"ט.] על פסוק ועל ה' ישענו רשעים היו ותלו בטחונם בתי שאמר וה' העולם

וכן לחז"ל [חגיגה ט"ז.] אל תנחמו בחלוק זה הקב"ה שאין להאמין ח"ו ולבטוח שיושיע בלא תשובה ומע"ט

שהם כתיבים בפני הפורעניות ובלא כתיבים אין להאמין כי יושיעו ה'. והיינו אחר שכבר נשקה האש ועלה האף

אחר שהרגישו בחטאם ולא האמינו בה' שיושיעם על מגן ולא בטחו בישועתו אלא שבו ושחרו פניו אז נתהפך

ממדה"ד הזה ובמקום שה' ראוי להיות אש ואף נהפוך הוא וזו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח אשר מדרכס

להמטיר פחים ואש על ראש רשעים והנה הוא המטיר להם משם מן לאכול ודגן שמים נתן למו — והוא והנה

נרפא נגע הרעת מן הרוע בעלמו כי מן המכה בעלמה חיקן רט"ה (*) ובזה יובן בהפסרה דשבת הגדול הביאו

את כל המעשר אל בית האולר וגו' ובחזונו נא בואת וגו' אם לא אפתח לכם את ארונות השמים והרקותי

לכם ברכה עד בלי די. יליד למה אמר ארונות ולא דלתי שהוא מוכן למדה טובה. [כיומא ע"ו.] ועוד מה

עד בלי די. וי"ל כמ"ש ר"א אשכנזי והיית רק למעלה ולא תהי' למטה [דברים כ"ח] ר"ל שיהיה רק מיטות קלת

מלמעלה עליונה ולא כלו מלמעלה ועי"ז ולא תהי' למטה כי מי שהוא בתכלית מעלה עליונה יש לחוש שיהי' ח"ו

למטה אח"ז. והנה ארונות מורידים ט"ו אמות מדרגות פורענות כמ"ש פ' ית"כ דגבי מכול כחוב ארונות השמים

נפתחו ושם נאמר ט"ו אמות גברו המים ע"ש. ואמר הכא אעפ"י שנגזרה עליהם ח"ו שיפתחו ארונות השמים

לפורענות מ"מ ישונו ויביאו המעשר אל בית האולר אזי בואת הארונות בעלמם יוריק ברכה אמנם לא ט"ו אמות

במלאותם דיש לחוש שיהי' ח"ו אח"כ למטה. אלא עד בלי די לא יתה מד"י מדרגות ומדרגה החמשה עשר לא יוריד כדי שיסחרו למעלה.

(*) דרוש הזה לשהי' דרש סרן אחרי השריפה הגדולה שהיתה בקיבלתו בזאת השנה ביום י"ח אי"ש תקס"ב לפ"ק כמזכיר בשו"ת ח"ס ח"ד ה' רל"ט — ובדאי הסתיק אז רבינו ברבים המאורע לא טובה הלזו ומשרף נעשה פ"ש דלתי שמים פתח לטוב.

זאת תורת אשר בו נגע הרעת אשר לא תשיג ידו בטרתו. ר"ל כל המושרש מאוד בחטא וחטא ושנה כמה פצמים יראה בו סימנים שלא יספיקו בידו לעשות תשובה. והיינו זאת תורת המאורע אשר בו נגע הרעת מושרש בטבעו אשר לא תשיג ידו בטרתו שלא יזכה להשיג תשובה. וזה ה"י מענין פרעה אשר מתחלה היה הוא מחקשה נגד שלוחי ה' ולבסוף ראה לשוב וחזק ה' לבו ולא השיגה ידו בטרתו.

ב תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזתה ונתתי נגע הרעת בבית ארץ אחוזתכם. יראה דהנה הכתוב

מדבר בתי שמיחד ביתו לו והוא לר עין להכניס אחרים לביתו ולהשחיל להם כליו כמ"ש חז"ל [יומא י"א:] ובא אשר לו הבית מי שמיחד ביתו לו. והאמת לפעמים אדם

נחנק בפרנסה ולרכי הבית וכמקום משכן דירתו וא"ל לו להטיב עם אחרים אבל באמת הכל מפיתוי יל"ה"ר כי

במקום קדושה אין כאן דוחק אשר על כן צא"י היה מחזיק כ"כ אנשים אשר עתה אפי' קנים כ"כ ח"ל להכניס

שם בכל אותה המדינה, ובעיר הקדש ירושלים שהי' יותר מקודש היתה העיר לבדה מחזקת אנשי כל המדינה ולא

אמר אדם מעולם לר לי המקום וכו', ומקום עזרה מקודש יותר ה"י מחזקת כל אלו האנשים עומדים לפופים ומשתחוים

רוחים וכל ישראל מוחזקים בין שני בדי ארון בימי יהושע בן נון [ב"ר ה'] כי מקום הקדושה אינו מחזיק מקום

בעי"ז הנשמי כלל עמ"ש במקום אחר על פסוק כי עתה הרחב ה' לנו ופרינו צא"ז (*) וכן לענין הסתפקות

לחז"ל בחלוק לחם הפנים כהן שהגיעו כפול ה"י אוכל ושובע [שם ל"ט.] כי ברכת ה' נשתלח במאכלים ההמה,

וכן בכל המטלטלים, והכל משום קדושתן של ישראל והארץ הקדושה — וזה אני חושב במאמר כהא לחמא עניא

די אכלו אבהתנא, יאמר זה הוא המאכל של עינו ועוני שאכלו במלרים מחמת רעבון ועינוי, והוא בעלמו המאכל

שאנו אוכלים ושוממים בו בהיות ברכת ה' חופה עלינו כספרנו ניסיו ונפלאותיו, ולא עוד אלא אעפ"י שלא הכנונו

אלא ללרכינו מ"מ כל דכפין ייתי ויכול וכל דלריך ייתי ויפסח ויהי' מספיק לכל הבאים וכל ישראל יולאים בפסח

א' וגם דירתיו ומקום מושבנו לא יהיה דחוק לכל הבא כי להיות עתה ביתנו מקום קדוש שמו הגדול וספור

נפלאותיו הרי הוא מעין ארץ הקדושה כי עתידים בתי כנסיות וצ"מ שצבכל לקבוע בא"י [מגילה כ"ט.] והיינו

השחא הכא לשנה הבאה תהי' הבית הזה קבוע בא"י. והנה ערס בא ישראל לשם ה' עדין כח הקליפה

מעורב צא"ז הוא כמ"ש במקום אחר (***) כנע"ן ר"ת כינור יעיש ע"ס ניצל ואח"כ נעשה כלו קדש ארץ ישראל.

והיינו דאמר הקב"ה כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזתה ר"ל בואתו הארץ אשר נתתי לאחוזתה

שתהי' ארץ הקדושה א"י נקרא ולא יהי' בה שום קמון ולא ילערך שום אדם להיות לר עין בחזירה ואם אתם

תבואו לשם אל ארץ כנע"ן דייקא כאלו הוא מקום דחוק ליושבו ואז ונתתי נגע הרעת בבית ארץ אחוזתכם.

במסרה נראה לי צ"י כנגע נראה לי, מרחוק ה' נראה לי. [ירמיה ל"א ג'] כמ"ש רמב"ן ז"ל

שזהו לרוב קדושתן של ישראל וא"י, ע"כ נשים בהם קלת חטא (*) כנראה כיון מרן למה שהבאתי בסיד בשער יוסף יעיל

בסאפרים למוכות משנת לתקיה טוביה [דף ס"ד ע"ד]. (***) עין לעיל בדרוש לש"ש לפני שנת יסור"ן דיה ודא יהי' כנעני וכו' בהה. [דף י"ז ע"ד].

הדברים כלל הריני מוֹלֵא הַבֵּל מְנוּפִי דרך פה ומוסרו לה' והרי הוא יודע לסדר יותר ממני הטוב לי והריני מוסר רוני בידו ומשליך כל ידבי עליו — והיות אחז"ל פ"ק דע"ז דרך תפלה לסדר שבחו של מקום תחלה ולהודות בסוף כעבד הנפטר מרבו וכורע והולך, ולבקש לרכו באמצע, ע"כ פשוטה לפניה כוונתינו סידור שבחו והוא ית"ש יודע שבחו יותר ממנו וכן פשוטה לאחריה במקום הודאה, וגנוחי גנח ויילולי ייליל באמצע במקום בקשת לרכו — ונראה להסביר פסוקו של שברים ותרועה ע"ד הפשוט, עפ"י מה שבי מקובלים ד' ובכ"ן שבחפלה ובכן יתקדש במקום פשוטה לפניו ובכן תן פחדך במקום שברים ובכן תן כבוד במקום תרועה ובכן לדיקים במקום פשוטה לאחריה והדברים עתיקים — מ"מ ילף מזה שהשברים שהוא גנוחי גנח הוא על כבוד השכינה שאפילו בימי מרע"ה מ"מ לא נתקן עולם במלכות שדי וכל בני בשר לא קראו בשמו ע"כ ראוי ה"י להתפלל ובכן תן פחדך והיו תוקעים שברים. אך תרועה שהוא יילולי על כבוד ישראל הרס המלנפת והסר העטרה שהוא ובכן תן חס רק להתפלל תן כבוד וממילא יותן פחדו על כל העולם כי בבנין השלישי ית"י ממילא עולם התיקון וסני בתרועה בלי שברים, או טוב לפרט שניהם שברים ותרועה תן פחדך ותן כבוד אעפ"י שניהם תלויים זה בזה מ"מ טוב לפרש ואין לנו עסק בנסתרות או אין לנשות כלל ממה שסידר מרע"ה ונתקע רק שברים ולא תרועה. זה נלע"ד קרוב לאמת, ולהשיב לאפיקורוס.

ד' חלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם חלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם. פירש"י זו משלי וה' יברך אתכם כאשר דבר לכם. כ"ל דא"י בספרי כימי השמים על הארץ היינו כאלה השמש בגבורתו, פ"י דספרי ס"ל ימי השמים היינו השמש בשמים ממעל שבעלמה למעלה אורה רב מאורה הזורח על הארץ. והנה שרש השמש הוא למעלה באילנות תפארת ישראל כידוע והיא מאירה דרך ג' עולמות בריאה יצירה עשי'. נמצא גוף עולם אור השמש הוא ג' פ' ככה כמו אורו על הארץ עה"ו. וידוע מה שתרנוס יונחן [שופטים ה'] השמש בגבורתו לכשיליאה מנרתיקה ואז תהי' שבעתים שהוא שבעה פעמים שבעה פעמים שבעה היינו שמו"ג פעמים כמו שמש של עכשיו נמצא בשמים הוא ג' פ' שמו"ג עולה חלף כ"ט והי' פ"י משה כפני חמה אבל רק חלף, ואותן כ"ט מדרגות היינו אורה הנאלל ממנה ללכנה כ"ט יום והוא חלקו של יהושע. ע"כ אמר מרע"ה אחס היום ככבי השמים יוסף ה' עליכם חלף פעמים כחמה עליונה בגבורתה וזו משלי כי לריך לוותר כ"ט לתלמיד"י אך לע"ל כלכם יודעים מקטנס ועד גדולים ולא יכנף עוד מוריד ח"כ יברך אתכם כאשר דבר לכם גם אותן כ"ט ותאירו באור פני מלך חיים אמנ:

בעזה"י דרוש ו"ך אלול תקצדי"ק לפ"ה.

א' מלא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום [שלמי עוקלין]. כתי' [דברים כ"ח] ברוך עמך ומשאתך וכי מ"ו בהפלאה ר"ל שיהי' הברכה בכלי הנקרא טעם ומשאתות וכשהפירות מתברכים בתוך הכלי אין מקום בכלי להכילו ע"כ יברך ה' גם הכלי שיחזיק המועט את המרובה. והנה אחז"ל [אבות פ"ה] בעזרה עומדים לפופים ומשתחיים רוחים משמע שעכ"פ היו נדחקים בעמידתם וכן

[שבת קמ"ט.] על פסוק אל תפנו אל האלילים והי' אשר לבבו פונה. והנה אחר שראינו נועמד הר סיני, חס ישראל רואה גוי אובד עלות עובד לחמה ולכנה אין לבבו של ישראל פונה אליו כלל כי חושב בלבו שוטים אלו טועים יטן רואים כח מה במזלות אלו ע"ז טועים אחריהם וברוך ה' שלא שם חלקו בהם — אך בראותו גוי עובד לשיקולי עץ ואבן וכסף והבז שהגוי בעלמו יבין וישיביל שהוא לריך לשמור אלהיו שלא יגנב, ואפ"ה כותן לו כבוד ע"ז יפתה לב ישראל לאמור וכי אפשר לטעות אחר זה חש"כ יש בזה שורש נסתר ע"כ לא ירצה לקבל מלכות שמים באלה וברית עד שיחקור אחרי ספרי קסמיהם לראות מה שרש דבר נמצא בס' ובשרירות לבו ילך הטוב לעבוד ה' או לילך אחר הבעלים, ועל זה האפיקורס אמר לא יאבה ה' סלוח.

ואמר ורבנא בו כל האלה וחור ואמר ככל אלות הגרית, מאי כ"ל — ועוד וממה שמו וקשה הרי רש"י כי אחס נזבים שהיסורים מקיימים אתכם ואינו מוחה שם ח"ו. גם לדקדק לשון אשר לבבו פונה היום מה מדויק היום. והנה מורי בהפלאה ז"ל כי מה מועיל שבעה על שבעה הרי קבלו ברית ואלה בחר סיני בפי בחקותי, ותי' שם לא נכנסו דורות הבאים אבל הכא נכנסו גם אשר איננו פה ומנו דחייל אדורות הבאים שלא היו בברית הראשון, חילל נמי אדור המדבר אעפ"י שהי' בברית הראשון מ"מ מטעם כולל חלו תרומי ע"ש. והנה י"ל בודאי באלות שבת"כ לחוד או שבעתה תורה לחוד יכול להתקיים אבל חס רבנא בו תרומיהו ימחה שמו. והנה זה העומד אשר לבבו פונה היום דייקא והוא מאנשי דור המדבר אותו רבנא בו כל האלה אפי' אותו שבת"כ ג"כ ומחה שמו דבשניהם אינו יכול לעמוד, וכיון שממנו פורק שרש ראש כפירש רמב"ן ח"כ בניו אחריו כמוהו יהיו —

ושבת עד ה' חלקיך וגו' והטיבך והרבך מאבותיך ונתן כל הקלות על אויבך ושונאיך אשר רדפוך ואתה תשוב ושמעת בקול ה' וגו' לשוש עליך לטוב כאשר שם על אבותיך. וקשה הא כבר אמר והטיבך והרבך יותר מאבותיך. וי"ל בתחלה אחר עמדנו בנסיון העניות והגלות אז ירוס קרינו ויטב לנו יותר מאבותינו בימי המשיח כדי להעמידנו במבחן נסיון העשירות וראיית נקמה ונלחון באויבנו ונתן כל הקלות האלה על אויבך, ואם גם בזה הנסיון נעמוד והיינו ואתה תשוב ושמעת בקול ה' אחר העושר הזה אז יהי' עולם התיקון ישוב ה' עליך לשוש לטוב אבל הטובה הראשונה לא ה' לשוש לטוב אלא לנסיון אע"ג דהטובה ה' יותר מטובה אבותינו מ"מ לא ה' אלא לנסיון ועכשיו שכבר עמדנו בנסיון כאבותינו שעמדו בנסיון אז תהי' הטובה בששון ושמחה —

כי קרוב הדבר מאור בפיך וכלבבך לעשותו. כי של"ה היינו מחשבה דבור מעשה. ויל"ד דה"ל למימר בפיך וכלבבך ובמעשיך או ובאיבריך איך אמר לעשותו. אך רמז לאדם מערכי לב והכנת הפה, וגמר המעשה אפי' הסדרתם אינו בידו אלא ה' גומר עלי כדכתיב ומה' מענה לשון. והיינו לעשות הדבר תלוי בהכנתך לבבך ופיך שיעשה ה' הדבר ההוא ויגמור על ידך — וזה עיקר ענין השופר דהרי כל הדבור איננו אלא קול פשוט היוצא מהגוף ואז השפתיים חותכים האותיות העולים בלבו לדבר והיות אותו חתוך וקדור אותיות הוא ביד ה' והאדם איננו אלא מתחיל בלבו וקדור פיו שרואה להתכס ח"כ למה לי לסדר

של רשעים הנכחדים למיתה. ובנוף קרא נמי קשה כיון שימחו מכ"ש שעם לדיקים לא *תנו. אבל האמת אעפ"י שרשעים נכחדים לאלתר למיתה מ"מ אין זה בהחלט אלא לפי שעה כמו שהם עתה ברה"ה חייבים מיתה ואין צהם תלוי וספק כלל כמו הבינונים אבל מ"מ הרשות נתונה אם ישוּבו ציה"כ יתקבלו ועדיפי מלדיקים גמורים ומכ"ש מבינונים, ותשובת המוחלטין מעכבת הפורעניות ואנו מחירי להחפול עם העבריינים. אך יש רשעים כופרים אפקורסים שאין תשובה מועלת להם וכל הפורש ממניות מיית. והנה אותן רשעים שיש להם תשובה הם הנכחדים לתועלת שאם ישוּבו ידעו שהם המוחלטין שנגמר דינם למיתה והם הזוכים לחיי עד וחוזרים ונכחדים עם הלדיקים ועוד טוב מהם, אבל אותן שאין להם די להם בזכירה למיתה ומה תועלת לכתבן בספר כלל. והנה שונא דהעיה הם שונאי מלכות ב"ד וכופרים בהקב"ה כידוע ע"כ אמר ימחו מספרן של רשעים שהרי עם לדיקים לא יכתבו אפילו ציה"כ.

דהעיה אמר אלקים שיר חדש אשירה לך בנגל עשור אומרה לך הנותן תשובה למלכים הפולה דוד עבדו מחרב רעה פלני והללני מיד בני נכר אשר פיהם דיבר שוא וימינם ימין שקר אשר בלינו כנעניים וגוי [תלים קמ"ד] ולא אחר כך בדקדוקים — הנה היות הקב"ה חפץ חיים ע"כ דהעיה ששפך דמים הרבה אעפ"י שהי כולם בני נכר עפ"י ומחוייבי מיתה מ"מ אמר אתה לא תבנה הבית לשמי [דה"א כ"ב]. והנה שלמה בנו בנאו וציה"כ חנכו כידוע [מ"ק ט']. יראה יומא גרים שהרי עכ"פ הכנסת ארון הקודש הי' בזכות דוד כדכתי' זכרה לחסדי דוד עזרך וכדל"י פ' צמה מדליקין — והענין כי אעפ"י שדכתי' שפך דמי בני נכר הרבה חזר ותיקן זה סוף ימיו שהרי הוא הקים עולה של תשובה כדרשין במס' מ"ק [ט"ז]: נאם הנגר הוקם על שהקים עולה של תשובה, והנה התשובה הוא ממש תחיית המתים לרשעים ובמקום שהמית עפ"י חזר והחי' רצוא רצבות עבדי הי' ע"י תשובה והחזיר עוונותיהם לזכויות ומחאת נעוריהם למעט וכל זה בכל יח"כ שכל שנה ושנה מחזור וזכותו של דהעיה, ע"כ כשחך בהמ"ק ציה"כ אמר זכרה לחסדי דוד אצי — ולכוא אל המכוון בעוה"א אקדים מ"ש במקום אחר שירו להי שיר חדש הטיבו נגן בתרועה [תלים ל"ג], השופר הוא מרמז על צביה גנוחי גנוח ויילולי יליל, אך בשמחה והוא שיר חדש שלא נשמע כן מעולם תרתי דסתרי גנוחי גנוח ולב שמח. והיינו שירו להי שיר חדש ומהו הטיבו נגן בתרועה נגינה של שמחה בתרועה של יללה — והנה אמר דהעיה אלקים שיר חדש אשירה לך בשופר של ר"ה ושזב בנגל עשור של עשרת ימי תשובה אומרה לך, הנותן תשובה למלכים היינו כל ישראל ממלכת כהנים הם ור"ה ועשרת ימי תשובה נותן להם תשובה להחיותם מעוונותם, ועי"ז הפולה את דוד עבדו מחרב רעה מחטא של חרב רעה שהרג בני נכר אשר פיהם דבר שוא, ועתה הרי הבנינו כנעניים מגודלים שעי"ז הם מגודלים כנעוריהם אפילו חטאת נעוריהם יחזר לזכויות. — שאר הדברים מילי מיני אודא.

קצת מדרוש ז"ך אלול. תהצ"א לפ"ק.

שא שפרים ראשכים וגוי. [תלים כ"ד]. י"ל על ב' חופנים. הנה בפי תשובה אמר מר"ה ושבת עד הי' אלקיך וגוי ונתן הי' אלקיך את כל האלות האלה על ארביך

וכן אחז"ל [ברכות ו']. אגרא דבי כלה דוחקא, ואלו בירושלים הי' עפי מצעורה שלא אמר אדם מעולם לר לי המקום שאלין בירושלים — וי"ל נהי שהקב"ה שולח ברכה בטנא להכיל מקום ברכת הפירות, כיון שבעליו עושים רצונו של מקום, מכל מקום אין המקום הדחוק מחזיק מקום האנשים אלא ע"י נסיון זה שהי' עומדים לפופים וסובלים בשמחה ואינם מרגישים מרוב חדוה שזוכים לעמוד במקום קדוש או לשמוע קול הדורש היינו אגרא דבי כלה ובזכות זה משתחווים רוחים באתה ברכה אל המקום להכיל המועט את המרובה, ולא אחז"ל מעולם לא ר' מקום ירושלים, אלא לא אמר אדם מעולם לר לי המקום כי הקב"ה נתן בלכם אהבה ואהבה ע"י שמחת מצות עליות רגל וכדלחז"ל [סנהדרין ו']. כד הוה רחמימתן עיוזא וכו' (*) ועי"ז שהי שלום וסבלו זכו ולא הויק נחש ועקרב בירושלים מעולם. והיינו לא מלא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום בזכות שעומדים ושלום ביניהם ואינם דוחקים זא"ז בזכות זה מחזיק אותם המקום והיינו כלי מחזיק ברכה.

הנה כתיב ימינו מיומים ביום השלישי יקיימו וגו' לפניו [הושע ו']. י"ל זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בסי' החיים למען אלקים חיים, וי"ל הכפל זכרנו וכתבנו לכאורה היינו הך. וגם ליבז השינויים גבי זכרנו אמר מלך חפץ בחיים וגבי כתיבה אמר למען אלקים חיים. הנה בי מיני חיים יש א' החיים הפשוטים השווה לאדם עם כל בעלי חיים והקב"ה חפץ בחיים וקיום עולמו ולא במיתה ע"כ חס על כל צריה ומכ"ש על האדם כדכתי' אתה חסד על הקיקיון ואני לא אחוס על כוה, ע"כ חיים גמטרי' ח"ס. אמנם יש חיים מיוחדים למיתיים של עבדי הי' ומשרתיו עם הי' אלו חיים של חסד עליון ברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו, ע"כ חיים עם ד' אותיותיו גמטרי' חס"ד. ע"כ יש הפרש הכותב חיים באותיותיו הוא גמטרי' ע"כ, אך הזכירו במחשבתו התיבה כמות שהיא חיינו אלא חיים פשוטים גמטרי' ח"ס — והיינו שאנו ^{מחשבתו}תלוי תחלה על המועט ואח"כ על הטוב ממנו, והיינו תחלה מתפלגין זכרנו לחיים שהוא החיים הפשוטים גמטרי' ח"ס וזה יען הקב"ה חפץ בחיים ולא יחפון צמות המת, ואח"כ מוסיפי' להתפלל וכתבנו בסי' החיים עם אותיותיו שהוא חיים של חסד למען אלקים חיים שנהי' עובדים ה"ת מתוך הרוחה ורחבה. והנה כי מהריב"ן עפ"י הנסתר מ"ש צריה וכן תן, בכן גמטרי' ע"כ של חסד כמו וכן אבוא אל המלך גבי אסתר ע"ש. והנה באסתר כי צמות הלוי דמשויה נזרה תענית ג' ימים ולילותיהן שבהם ע"ב שעות להמשיך החסד והיינו בכ"ן אבוא אל המלך. והנה קדושת יום ר"ה הוא שני ימים יומא אריכתא ונקרא יומים יום שהוא כיומים ואין בו שיעור ע"ב ע"כ לריך שופר למתק הדין. אך כשחל בשבת נלך לזה עוד קדושת שבת והוא כמו ג' ימים שהם ע"ב לא לריך שופר כי הוא בעלמנו חיים של חס"ד. והיינו יחיינו מיומים כשהוא רק יומים לריכי תפלה יחיינו וימתק הדינים, אך ביום השלישי המזורף הוא שבת עי"ז יקיימו וגו' לפניו ממש היינו חיים של חסד שנאמר עליו למען אלקים חיים.

והנה ^{מחשבתו}אחז"ל [ר"ה ט"ז]: ג' ספרים נכתבים וכו' ומיית קרא ימחו מספר זה ספרן של רשעים, חיים הוא של בינונים [לדיקים] ועם לדיקים אל יכתבו הוא ספרן של לדיקים [בינונים]. וקי טובא מ"ע ימחו מספרן (*) וכן כתב הח"ס בשו"ת ח"ס דוד"י סי' רל"ד ד"ה ופר"ם וכו'.